

O bancă ruptă, adusă din cine știe ce grădină publică, pe care toțiși poate să doarmă, în soarele dulce de toamnă, Gil. Dincolo de bancă sînt cîteva lăzi, puse una peste alta, și pe ele stau trei haimanale care cîntă, strînse una în alta și cu ochii în soare. Trei haimanale, pe care le putem numi, bunăoară: Suflețel, Sorcovăț și Bibilica. O fată. E bine să fie și un glas de fată și o frumusețe proaspătă și sălbatică alături de doi dezmoșteniți. Altminteri, le-ar fi viața lipsită de orice farmec — prea tristă și prea bună s-o sfărîmi în pumni, s-o faci praf și s-o arunci în vînt.

Firește că un mărăcine mare, crescut ca un umbrar pentru cei trei de pe lăzi, rămîne un element plastic destul de romantic, dar noi îl înfigem acolo, sălbatic cum e și fără frăgezimi, ca să știm că ne aflăm pe un maidan. Pe un maidan de la o margine de oraș și în amurg. Au și înserările jocurile lor de culori și pe urmă de umbre.

Așadar: Gil doarme, iar Suflețel, Bibilica și Sorcovăț cîntă. Cum se pricepe, cîntă. Cînd unul, cînd altul sau alta, cînd laolaltă. Nici ei nu știu dacă au glasuri frumoase ori nu. Cîntă cum simt, spun ce simt — și asta li se pare destul. Sînt nebuni în felul lor, poate, dar niște nebuni pe care îi putem crede și iubi, tocmai pentru marile lor păcate: setea de libertate și credința că nu au altceva mai bun de făcut decît să spună adevărul numai prin cîntec și uneori prin lacrimă.

Mai sînt nebuni ca ei în lume? Suflețel ar răspunde, cu siguranță, în cor cu tovarășii lui, că nu. Nici nu avem ce face cu mai mulți. Trei, alături de Gil, sînt destui, ca să înfiripe și să trăiască o poveste în care-i vorba și de soare — soarele care nu ne mai încălzește inimile de mult...

Fără îndoială, un motiv în plus să-i ascultăm.

Să nu uităm: la început, Sorcovăț, Bibilica și Suflețel cîntă împreună.

Cîntă așa:

Viața care trece și ne minte —
Viața la ce bun ne-a mai rămas?
Ce-a fost ieri și ce-o fi înaintea?
Tot așa: un ciine de pripas...

BIBILICA: Ciorile s-adună pe mai-dane.

SORCOVĂȚ: Vine toamna celor nevoiași...

BIBILICA: Vîntul rece

SORCOVĂȚ: Ploile dușmane

SUFLEȚEL: Soare, frățioare, cui ne lași?

TOȚI TREI:

Viață numai lacrimă și muncă
Viață fără preț și fără rost.
Mila ta pe drumuri ne aruncă —
Ura ta ni-i singur adăpost.

Ce-ai cu noi, cumătră fără nume?
Vine toamna celor nevoiași...
La ce bun ne porți așa prin lume?
Soare, frățioare, cui ne lași?

GIL (mișcă mina, a dus pumnii la ochi, ca un copil, și îngîină somnoroș): Fraților, fără muzicută, mă! Lăsați-o dracului! (Gata să adoarmă iar.) Să n-ai parte de un pic de somn, cînd...

SORCOVĂȚ (il prinde de mîină și-l scutură pe Gil): Ce-ai mîncat aseară?
BIBILICA (il lovește cu scaieți): Pîine cu papară.

SUFLEȚEL (il prinde de picior): Dar alaltăseară?

SORCOVĂȚ (scutură banca pe care-i culcat Gil): Pîine cu măsline.

BIBILICA (il bate cu scaieți): Ia-te după mine!

GIL (lovit în figură, se ridică repede): Au! (A rămas cu ochii la cei trei, îi recunoaște și suride blînd). Voi, mă pușori? (Pe bancă, cu picioarele sub el, cu cotul pe spătarul băncii și cu capul pe braț.) Nebuniilor!

SORCOVĂȚ: Nu face mofturi, că era mai rău dacă te găsea ursuza aia bătrînă dormind pe maidan.

GIL: Maica?

SORCOVĂȚ: Maică ți-o fi, bunică ți-o fi, te privește. Pe mine — ce să spui? — cînd o văd... (Se scutură.)

GIL (ride): Te ia cu mîncărime pe la tălpi, nu-i așa? (Umbră pe figură.) Sigur, are ea gură mare, Maica asta...

BIBILICA: Parcă numai gură mare are? Venin, mă, otravă...

SUFLEȚEL: Ai uitat ce „nuntă” ți-a făcut, cînd te-a găsit dormind pe maidan? Adunase toată mahalaua cu morișca ei de babă cloanță. Mamă, și cum te ocăra! Na, să-i sară ochii mă-sii dacă nu-mi venea s-o prind de ciuf, să-i fac nasul feștilă și să-i dau foc, ca la o luminare...

SORCOVĂȚ: Las-că nici în casă nu se poartă mai bine. Nici cu tine, nici cu Pestrița, nici cu moș Turcalet, săracu'.

GIL (ar vrea să le răspundă și e răsu-
cit în el): Mă, fraților, eu... (A ră-
mas cu ochii în jos.) Asta, la urma
urmii... (Se supără.) Știți una și
bună? Nici voi nu sînteți mai buni
ca Maica!

CEI TREI (la asta nu se așteptau):
Noi?

GIL: Voi! Mă sculați din somn ca
sălbaticii, mi-aruncați scaieți în cap
și pe urmă vă amestecați unde nu vă
fierbe oala.

SUFLEȚEL: Am înțeles. (I-a întors
spatele.)

SORCOVĂȚ: Scuzați! (I-a întors spa-
tele.)

BIBILICA: Pardon! (I-a întors spa-
tele.)

GIL: Mă rog. Îmi face plăcere. Com-
plimente la mămică... (Răstoarnă
capul pe spătarul băncii, cu brațele
deschise larg, și închide ochii, tot ce
spune acum, parcă ar fi o muzică
în el.) O!, soare, bunicule! Dulce
ești și cum mă mîngii? Parcă ți-ai
lua și tu rămas bun de la mine...

CEI TREI (cîntă grupați ca la ridica-
rea cortinei, cu singura deosebire că
acum sînt cu spatele la Gil):

Tiriplic,
Tiriplac,
Un brotac
Prost și mic
Sare-n lac
Bildibic, bildibic,
Oac.

Cine l-a speriat?
Un musiu bosumflat...
Uite-l: Gil tiriplac
Bildibic
Oac.

GIL (cum a rămas crucificat pe bancă,
rîde și le îngînă cîntecul):

Sorcovăț
Cioară-n băț...

SORCOVĂȚ (atîns): Mi se pare că
rîde de noi.

GIL:
Nădrăgîlă Suflețel,
SUFLEȚEL (același joc): Cum? A
spus ceva?

GIL:
Moare proasta după el.
BIBILICA (același joc): Care proastă?
Cine-i proastă?

(Încep toți trei să-l bată cu scaieți.
Gil se apără rîzînd, ascunzîndu-și capul
sub crucea brațelor.)

SORCOVĂȚ: Spune: cine-i cioară-n
băț?

SUFLEȚEL: Mai sînt Nădrăgîlă? Na,
ca să te-nveți minte.

BIBILICA: Na, ca să crăpi de necaz
că nu moare proasta după tine!

GIL (copleșit): Pace! Pace, mă nebu-
nilor.

SUFLEȚEL (tovarășilor): Stați! Dacă
vrei să te iertăm, pupă-i mîna lu' ma-
dam Fîrlifus.

(Bibilica întinde mîna, pe care Gil
i-o sărută. Toți fac haz. Acum, toți
și-au reluat locurile: cei trei pe lăzi,
ca mai înainte, Gil pe bancă. Strînși
unul în altul parcă ar forma o singură
ființă.)

GIL (furat de zburdălnicia celorlalți,
dar mai ales de gîndul pe care abia
acum crede că-l poate mărturisi):
Mă pușori, am avut o minune de
vis, adineauri! Nu știu cum se fă-
cuse, că parcă eram... (I se adună
tristețe pe figură.) Nu asta cu visul,
altceva am vrut să vă spun. Vorbînd
cu voi de Maica... (Își strînge fruntea
în palme, cu necaz.) Iar m-am pro-
stit. Maica, așa gură-spartă și otravă
cum o credeți voi, are dreptate să
mă certe. Cum umblu eu pe stradă
nu mai umblă nimeni. Așa, hai-hui,
cu capul prin nori și cu picioarele
prin toate gropile. Cînd am ceva de
spus, orice, o iau razna, că nu se
mai înțelege nimic. „Fugi, că ești ne-
bun“ — strigă bătrîna la mine, și se
supără. Bine-ar fi, mă, să fiu nebun,
și nu sînt. Asta-i, că uneori mă simt
așa de plin, e atîta fierbere în mine
și am atîtea de spus, că nu știu ce
să aleg mai întîi și cum să le strig
pe toate dintr-o dată. Uite, să-mi fac
gîndurile gogoloș și să dau cu ele
d-azvîrlita — să scap de ele și să le
descurce cui i-o place. Și-acum, tot
așa. Visul a fost prea frumos să nu
vi-l spun. Maica nu-i tocmai așa de
afurisită să n-o apăr. Soarele e prea
cald să nu-i zic: „săru-mîna, buni-
cule, și fericite de cine te-o mai în-
tîlni la primăvară“. Voi sînteți tot
așa de singuri pe lume, tot așa de
năpăstuți ca și mine. Acum, în mîna
asta care vă strînge mîinile, ar fi atît
de mult de spus. Și nu pot, pentru
că peste clocotul din mine țipă alt-
ceva, din mai adînc și mai plin. Pui-
șori, îmi vine să cînt, să rîd și să
plîng și mi-e dor de ducă, mă. Nu
știu încotro aș pleca. Numai atît: să
închid ochii și să plec: oricum, ori-
unde — numai să scap și de lume
și de mine și de tot.

SORCOVĂȚ (oftat): Mie-mi spui?

SUFLEȚEL (la fel): Cui îi spui?

BIBILICA (la fel): Nouă ne spui?

TOȚI TREI (ca și cum ar arunca o porvară de pe suflet): Of! sări-i-ar ochii mă-sii de viață...

GIL (are un fior): S-a dus soarele.

SUFLEȚEL: Nici n-a apus bine și s-a și făcut frig.

BIBILICA: A bătut toamna la ușă, de mult.

SORCOVĂȚ: Și ce baltă de culori, la apus.

SUFLEȚEL (fior): Semne rele pentru moi, ușernicii, golăneții și flămânzii...

(Fiorul s-a transmis de la unul la altul și se string mai mult, în ei și în grupul pe care l-au format. Melodia se înfiripă, acum, mai mult din tremurul glasului decît din dorința sau nevoia lor de a cînta. Primele versuri sînt numai înginate. Parcă și-ar cînta singure ritmica și expresia melodică. Să rămînem, oricum, cu impresia că și versul și muzica se înfiripă acum în ei, ca o poruncă.)

SORCOVĂȚ: Toamnă, fă ursuză paparudă.

BIBILICA: Vii ca să ne bați cu bici de vînt.

SUFLEȚEL: Ploile le-aduci ca să ne udă.

SORCOVĂȚ: Să stingi cei din urmă bulgărași de soare*

BIBILICA: Să lași buruiană unde-a fost o floare

SUFLEȚEL: Unde-i dor de viață să pui o cătușă

SORCOVĂȚ: Boala și dezgustul: momii după ușe

BIBILICA: Toamnă paparudă

SUFLEȚEL: Buhă pe clopotniți

SORCOVĂȚ: Soră de pripas.

* Cînd a înțeles că pentru el nu mai e scăpare, a scris cele șapte versuri de mai sus. Sînt cele din urmă rînduri ale sale în literatură, în iulie 1939. (N.R.)

P R I M A P A R T E

1

Firește că nu se găsesc suflete frumoase și oameni cu viața sfîșiată, rămasă fără rost, numai pe maidane. Pentru că sînt tineri, Sorcovăț, Bibilica și Suflețel pot să-și cînte, alături de Gil și oriunde, tristețile și să se simtă, în ciuda destinului lor de oropsiți ai maidanelor, liberi, în stare să îndure necazurile, dacă nu înșelați de speranța că vor scăpa odată de ele. Sînt fericiți, deoarece și-au păstrat sufletele întregi, curate. Turcaleț, însă, e bătrîn și nu-și poate mărturisi durerile și nevoile în cîntec. Mai mult, nu le mai spune, de mult. Are tăria să și le tacă, să și le ascundă. A primit loviturile vieții cu atîta seninătate și a pus atîta înțelegere și bunătate în felul lui de a se purta cu oamenii — așa cum au fost oamenii și în viața lui —, încît a păstrat pînă acum, la bătrînețe, o vioiciune de gînd și o frăgezime a sentimentelor care-l apropie foarte mult de Gil și de plozi în genere și-l depărtează foarte mult de Maica, o cumătră ca oricare alta, poate înrăită mai mult de necazuri, de lipsuri, de tot ce poate fi scrișnire și dezgust într-o existență cu nici un vis împlinit.

Rudă de departe cu Maica, Turcaleț a fost adăpostit de mult în casa ei. Doarme într-o odăiță împreună cu Gil, iar alături de odăiță e atelierul lui. Vara face zmeie și le vinde. Toamna începe să lucreze sorcove și stele, pentru colindători. În restul anului, face flori de foiță, lampioane, abajururi, coșulețe pentru nunți și botezuri. Uneori, cînd e Maica încolțită de necazuri — pentru că Turcaleț mai mult pentru ea a muncit și muncește —, încearcă rame de melci, de carton îmbrăcat în catifele ieftine și colivii pentru păsărele. Un artist, în felul lui.

Atelierul este într-o încăpere destul de încăpătoare — o fi fost, pe vremuri, cîrciumă sau han —, al cărei perete din fund este deschis, în arcadă largă, spre un geamlîc prin care se vede maidanul și, dincolo de maidan, cîteva case mici, strivite în umbra unor ziduri cenușii de fabrică. De-afară, se intră în atelier printr-o ușă laterală, care nu se vede, căci e la capătul geamlîcului, și se poate trece prin altă ușă laterală, care se află de cealaltă parte a geamlîcului, în odaia în care locuiește Maica. Pe aceeași parte, în primul plan, e o ușă care duce în camera în care dorm Turcaleț și Gil. Așadar, cei ce vin s-o vadă pe Maica pot

trece, traversând scena, prin spațiul dintre arcadă și peretele cu geamuri, fără să intre în atelier. Masa de lucru a lui Turcalet e pusă în lungul peretelui opus intrărilor în camere. Un scaun, dincolo de masă, și în fața mesei o bancă. În fund, pe zidurile arcadei, de o parte, lângă masă, un raft cu unelte și materiale, iar de cealaltă un dulap. Unelte și materiale și pe masă. Scinduri de traforaj, speteze, coli de hirtie colorată, suluri de foiță tot așa de colorată, bețe rotunde și sîrmă pentru colivii, schelete de stea și de sorcove, pachete de zmeie, înșirate pe o șipcă prinsă de pod; și tot pe șipcă înșirate colivii simple, dar și câteva în forme diferite, de castele minuscule — colivii speciale pentru canari. În fața rafturilor, e o masă cu două scaune. Sînt și pe masă fel de fel de resturi de materiale.

Turcalet stă pe banca din fața mesei și alege, dintr-o legătură mare, speteze pentru zmeie de o anumită mărime. S-a inserat, a muncit toată ziua, se vede că-i obosit, dar, ca să nu piardă timpul, alege material pentru lucrul de mîine. Pe scaun, la masă, în fața lui, e un vecin tot așa de bătrîn și destul de curios și el, fără să aibă pitorescul și blîndețea în figură ale lui Turcalet. Vecinul, să-i spunem Trului, e un sărac numai petice, dar fără tristețile și disperările lumii de săraci din care face parte. Dimpotrivă, e întotdeauna surizător, convins de ce spune pînă la religiozitate și are mereu gust de vorbă. Un fel de nebun pisălog, cum ar zice Maica...

Cînd se ridică cortina, Turcalet ride cu poftă. Se vede că iar i-a spus Trului ceva prăpăstios, în care nu poate crede.

TRULUI (însă nu renunță așa de ușor la ce are de spus): Stai să vezi, tinerețe. Nu ride. Stai să vezi. Asta pe care am să ți-o spun acum e mai bună și mai cu rost decît toate celelalte. Are să te facă să înțelegi că am știut ce și cum, în viața mea, și că diavolul, pînă la urmă, tot o să-și piardă papucii, ca să mai avem și noi un pic de noroc.

TURCALEȚ: Să mai așteptăm norocul? Tu? Eu? Cînd abia ne mai ducem bătrînețile și peticile? Fugi, că... nu te supăra, vecine, da' mi se pare c-ai dat în mintea copiilor.

TRULUI (are priviri și suris de înspărat): Să mă supăr? Ce, sînt prost? Tu nu crezi, pentru că nu știi ce știu eu, pentru că nu simți ce simt eu. Numai de un lucru îmi pare rău, că ești și tu, bătrînețe, un prost ca toți proștii. Iacă, ți-am zis-o, că m-ai scos din pepeni. Păi ce m-ar face pe mine, de n-aș fi un om filotim și de nu mi-ai fi, cum se zice, prieten, să încerc să te fac tovarăș și să împărțim norocul împreună, în loc să stau singur acasă și să aștept milioanele? Asta-i, că omului trebuie să-i faci binele cu sila. (Se înfierbîntă.) Nu te lua, vecine, după nebunii și proștii din mahala, care rid de mine, că aștia nu mă cred, pentru că așa sînt ei blestemați: să trăiască săraci și să moară ca niște săraci. Porci, mă, care nu se despart de troaca lor cu borhot. Porci fără credință și fără...

TURCALEȚ (a dus un deget la gură): Mai domol cu muzicuța, că Maica e

dincolo cu Vasilica — amîndouă supărate foc.

TRULUI (i-a pierit entuziasmul — se uită după pălărie): Să plec, cum s-ar zice?

TURCALEȚ: La ce să pleci? Mie îmi face plăcere să stau la taifas cu un mosafir ca tine. Mi-e frică numai să nu te audă Maica și să ne ia la rost pe amîndoi — necăjită cum e — că n-are parte de un pic de liniște. Adică: spune ce vrei, că eu îmi vād de spetezele mele, da'mai domol, că nu sînt surd.

TRULUI (a înțeles): Așa? Bun. Atunci, fin' că o să vorbim mai încet... (Se ridică, își ia scaunul și vrea să treacă, să se așeze lângă Turcalet.)

TURCALEȚ (înțelege ce vrea să facă, se ridică, îl întîmpină, îl ia de umăr și-l duce la loc, la masă): Nu, nu. Stai aici, că stai bine. (Îl așază pe scaun.) Poți să vorbești și în șoaptă, că asta nu mă împiedică să-mi aleg spetezele. (Trece spre masă.) Așa, acum spune cum și ce fel, ce-i cu milioanele cu care vrei cu tot dinadinsul să mă pricopsești.

TRULUI: Stai să vezi.

TURCALEȚ (pe bancă, la masă, mormăit): Stau, că altă scăpare n-am.

TRULUI (n-a înțeles bine): Ce scăpare? De cine să scapi?

TURCALEȚ: Cum de cine? De sărăcie! Ce să fac? Prea ne cunoaștem de mult, ca să nu-ți primesc milioanele. Multe am fost eu, în viața asta. O să fiu și bogat. Numai să dai zor, că am o presimțire. Maica. Acum vine de dincolo și iar nu te

lasă să se isprăvești povestea pe care nu mai știi de câte ori ai început-o.

TRULUI: Tocmai. Stai să vezi. Mă uit la tine și la alți proști din mahala, cum muncii, și-mi vine să rid. Uite-i, zic, că s-au canonit o viață, și tot pîrliți au rămas. Pîrliți i-a făcut mă-sa și pîrliți au să moară. Nu-i așa? (Turcalet ar vrea să-i răspundă ceva, destul de resemnat și împăcat cu destinul lui, dar vecinul nu-l lasă.) Stai să vezi. Cum o să se pricopsească ei, zic, dacă au muncit atât? Cine a mai văzut milioane care să tragă la un muncitor? Nimeni! Norocul e orb, dar vede bine, cînd vede. Dacă, atunci, zic, n-am făcut eu mai bine că n-am muncit? Ba bine că nu. Am stat și am așteptat, ca toți bogătașii lumii. Că aici e taina: să înțelegi că tu ești ăla și să ai răbdare să aștepti. Adică, să ai credință.

TURCALEȚ: Și matala, vecine, de cînd aștepti?

TRULUI: Eu? Ce te privește pe tine? Să nu te amesteci unde nu-ți fierbe oala. (Sentință.) Poftim, ca să vezi: am așteptat și am să aștept pînă o veni norocul.

TURCALEȚ: Norocul? (Ar ride cu hohote, dar dincolo se aud glasuri supărate.) Auzi, norocul! Vine cu Maica, să ne ia la rost.

TRULUI (în panică): Vai de mine! (Își caută pălăria.) Unde mi-o fi...?

TURCALEȚ: Așa-i c-ai rămas cu povestea milioanelor nespuse? Vorbă lungă mai sînteți și voi, milionarii ăștia, mă.

TRULUI (tot nu și-a găsit pălăria): Las-că mai viu eu, miine... să te-nvăț cum să scapi de sărăcie.

TURCALEȚ: Pînă una alta, nu te mai grăbi, că — orice ai face — de gu-rița Maicii tot nu scapi.

(Ușa laterală din fund, de la camera Maicii, este trîntită cu putere și se aude un glas poruncitor, alterat de alcool și tutun: „Am zis, și să nu mă supere nimeni, că-i prăpăd!” Cei din scenă au tresărit. Trului, pentru că nu are unde să se ascundă, se face mic pe scaun. Turcalet a rămas cu spetezele în mină și cu ochii spre cămara de unde s-a auzit glasul. Maica și Vasilica trec prin fund. Mama își conduce fata spre ieșire. Maica e o femeie în vîrstă, nu tocmai măruntică, dar destul de voinică. Necazurile nu au trecut fără să lase urme, dar nici ea nu s-a lăsat bătută tocmai ușor. Are destulă energie și acum să vadă și de

casa ei și de gospodăriile celor două fete măritate. Vorbește tare, se supără repede, și cînd se supără, nu ține cont de nimeni și de nimic. Se simte că ea e stăpînă. Vasilica nu-i prea seamănă. E slabă și înaltă. Au luat-o plozii și greutățile de timpuriu. Săracă și ea, în felul cum e îmbrăcată. Înraută și ea, de viață și poate de oameni. Firește că în fața mamei sale e destul de umilă. Pune și destulă prefăcătorie în asta, pentru că așa profită mai mult. Maica și Vasilica au trecut spre ușa laterală de la ieșire. Se aud glasurile lor.)

MAICA: Așa, fato, spune-i Pestrîții...

VASILICA: Bine, numai că... o știi că-i nebulă.

MAICA (supărată): Dacă-i nebulă, gata: adio și n-am cuvinte! Să n-o prind la mine, că-i rup picioarele. (Ușa de la ieșire, trîntită, și un moment de tăcere.)

TRULUI (abia îndrăznind, în tăcerea ce s-a făcut): Amarnică muiere, vecine!

TURCALEȚ: Mie-mi spui? Las-că-i dăm un million și scăpăm de păru-ială.

MAICA (vine în scenă, mormăind): Sări-v-ar, că nu mai scap de milogi și de sclifosite. (Lui Turcalet.) Și tu, ce-mi stai pe-ntunerice? Aprinde lampa.

(Trului îi face semne desperate să nu aprindă lampa.)

TURCALEȚ: Cînd o aprind, strigi la mine că fac risipă de gaz.

MAICA: Sigur că faci!

TURCALEȚ: Tocmai d-aia: mai bine stăm pe întunerice.

MAICA: Stai, sta-ți-ar popa la cap cu festila stinsă, că nici tu nu ești mai bun ca ăilaltii... (În timp ce aprinde ea lampa, îl surprinde pe Turcalet făcîndu-i semne lui Trului, să profite că Maica e cu spatele la el și să se strecoare afară.) Ce, mă, ai început să prinzi muște, ca nebulii sau...? (L-a văzut pe Trului.) Sări-ți-ar, aici erai? (Către Turcalet.) Care va să zică, d-aia te găsește mila de gazornîța mea? Să nu-l văd pe Sărăcilă cu păsărica în tîrtăcuță. Brava! Slavă cerului că trăii să te văd și pînțaș la milioane cu nebulii. Parcă te văd încălcîcînd pe mătură...

TURCALEȚ (reținut): Soro, dacă poți să-ți verși necazurile pe mine, fă-o, că eu știu bine că nu mă supăr. La urma urmii, nu-i pentru înțîia oară cînd plătesc eu toate oalele sparte de ginerii tăi sau de... (La masă, în-

pepe să facă zmeie cu spetezele alese.)

MAICA : Să n-aud ! Să nu te-aud că le pomeniști numele...

TRULUI (îndrăznește, timid) : Vecină, puică, nu te mai supăra, bunătațe ! Eu venisem numai să...

MAICA (răsucită) : Să ce ? Nu ți-am spus să nu te mai prind pe la noi ? Mă, sărăcia și risul lumii, mult o să ne mai încurcăm noi de tine ? Mult o să mai ții umbră pământului ?

TRULUI : Păi... ce să fac, dacă...

MAICA : Mori ! Asta să faci ! Sau ia-o, lipa-lipa, spre balamuc...

TRULUI (convins) : Nu pot ! Nu pot să mor, vecină, pînă nu văd ce fac cu milioanele, cui le las. Tocmai d-aia venisem la voi.

MAICA (asta e prea mult) : Să mă faci moștenitoare, nu-i așa ? Cum văd eu, sări-ți-ar, îți bați joc și de mine. (Caută o joardă.) Șterge-o ! Să nu te mai prind...

TRULUI (spre ușă, speriat) : Vecină, bine și pomană cu sila nu fac. Dacă mă refuzi, eu rămîn cu milioanele mele, iar tu...

MAICA : Milioane ? Stai să te vindec eu, linge-blide, și de milioane și de gărgăuni la cap. (L-a luat la goană cu o șipcă. Trului a fugit, cu un țipăt scurt de spaimă — ea privește după el și nu-și poate stăpîni un ris în ciudat, mai mult un miriit.) Mă, că plină-i grădina sfîntului... (Aruncă șipcă, pași în scenă, se uită la Turcaleț cum lucrează.) Ei nu, că ceva fluturași la cap ai și tu. Toamnă în toi și mai faci zmeie. N-ai destule ? Cine o să ți le mai cumpere ? S-a dus vremea lor.

TURCALEȚ (n-are gust s-o contrazică) : Așa ? Atunci, poftim că nu mai fac... (Se ridică, pune spetezele, coalele de hirtie și coca la o parte și se șterge pe mîini cu o cîrpă.)

MAICA : Te supărași !

TURCALEȚ : Eu ? Nu, de ce să...

MAICA : Ba da, de adineauri. Mă, ai dracului, toți cu țiță. Nu mai poți să faci o glumă... (Stă pe bancă, la masă, în fața lui.) Na, fă o țigare. (Începe ea să răsucească una.)

TURCALEȚ : Fac — și cînd mă vezi fumînd, strigi la mine că-ți umplu casa de putoare de mahorcă.

MAICA (oftat) : Acum poți fuma, că sînt tare amărîță.

TURCALEȚ : Cum să nu fii, dacă a fost Vasilica la tine ? Asta-i ca o pacoste, numai supărări aduce. Parcă-ai plămădit-o din otravă, din saciz

și din cîntece de cocoși. Cînd tace, mustește venin. Cînd se mișcă, scîrțîie. Cînd deschide gura, îi coteodă-cește diavolul pe limbă.

MAICA (o doare oricum) : Fugi încolo, că ești mai rău la gură ca o cață. Sărăcuța mamei ! Ce vină are Vasilică, dacă o neună ca Pestrița...

TURCALEȚ : Vasilica pe o parte, Pestrița pe alta, ginerii... Să nu mai vorbim. Ce crezi tu, că eu nu văd, nu simt, nu înțeleg ? Tuspatru te duc cu vorba și te storc de parale. Tu te superi, strigi, faci gaură-n cer cu ocările și pe urmă te lași jumulită de gineri ca o gîscă. Asta n-ar fi nimic, că ești stăpîină pe casa și pe buzunarul tău, cine ce are cu tine ? Numai că, după ce te storc ăillalți de gologani, te ia cu supărare mare și-ncepi să strigi la mine, la Gil, la oamenii de pe uliță. (Ia o foiță de țigară, o netezește.) La urma urmii, ce sîntem noi vinovați dacă...

MAICA : Îmi mai faci și morală, nu-i așa ? (A luat hirtia în care are tutun, spre care Turcaleț a întins mîna să-și facă țigară, și se ridică.) Bine-mi faci ! Dă-i nas lui Ivan, că se urcă pe divan. (Pași — s-a întors și țipă la el.) Toți, mă, toți sinteți vinovați, și tu, și Gil, și fetele, și ginerii. Vă țin în casa mea ca pe milogi și vă dau să crăpați din pensioara și din muncuila mea, ca la niște orbeți.

TURCALEȚ : Slavă cerului, că și eu muncesc.

MAICA (în deridere) : Sigur ! Mare fabricant de turcalețe. Ca să nu mai vorbim de haimanaua aia de Gil. Flăcău, nu altceva, și se ține de brăcinar cu toți mucoșii, pe maidan. M-a făcut de rîs. Mîine-poimiine, îi vine gust de muiere și n-are un meșteșug, n-are un rost, n-are nimic. Cocoloșește-l tu, fă-i toate voile, și să vezi cum o să te blesteme cînd s-o trezi, ca un cîine, pe drumuri.

TURCALEȚ : Stai, n-o lua cu anasina. Nu zic că n-ar fi bine să-și facă și el un rost.

MAICA : Păi, atunci ? La muncă. Să ia taurul de coarne.

TURCALEȚ : Sigur. Numai că pentru Gil nu-i tocmai ușor de ales, taurul ăsta. Pe el nu poți să-l faci nici fierar, nici potcovar, nici hamal în gară. Dacă n-ar fi rămas orfan sau dacă am fi avut noi, cel puțin, cu ce să-l dăm înainte la carte...

MAICA : Am înțeles. Dumnealui e rang mare, e prinț.

TURCALEȚ : Prinț, să știi tu ! Când ai o simțire ca a lui, când ai o vioiciune și un suflet ca al lui, mai ales, poți să te crezi și prinț. Prinț adevărat, nu așa... stîlpitură d-ăia scrobită care trece pe Calea Victoriei.

(Afară, pe maidan, larmă de glasuri, risete, chemări.)

MAICA (pași spre fund) : Poftim, i-auzi prințul ! Răstoarnă mahalaua cu toți golăneții și flămînzii după el. Așa prinț, na, să-ți fie-n nas.

(Pe scaunul pe care a stat Trului, cu spatele.)

GIL (glasul lui de afară, acoperind larma tovarășilor — revărsare de voie-bună și de tinerețe) : Sorcovă ! Și voi toți, mă nenicule ! Ne vedem mîine, dacă o fi soare... (Cîțiva răspund tot așa de nestăpînit : „mîine, noapte bună, mîine“.) Gîl intră în scenă, vesel, zglobiu, cu totul înviorat sufletește. Salut ! (La geamlîcul din fund deschide un ochi de geam, către cei de afară.) Mîine, mă fraților ! Rugați-vă să răsară soarele ! (Cei de afară răspund tot așa de zgomotos ; Gîl spre cei din scenă, rîzînd.) Ceata lui Papuc ! Toți am fost triști și am cîntat și am plîns, că vine toamna. Bunicule, matala știi ce vreau să spun. Toamna celor fără nici un rost pe lume. Mă uitam la ei și parcă s-a răscuit ceva în mine. Prea era tristețe mare. Am început să mă tăvălesc cu ei prin iarbă, le-am spus drăcovenii, am rîs și am făcut tumbă, i-am pus să facă tumbă. Uitaserăm de necazuri. Cît am fost lîngă ei, parcă erau alte suflete. Acum, cînd s-or trezi din nou singuri...

HAIMANALELE (departe, din ce în ce mai departe) :

Viață numai lacrimă și muncă

GIL (ascultă, înfiorat) : I-auzi...

HAIMANALELE :

Viață fără preț și fără rost.

Mila ta pe drumuri ne aruncă

Ura ta ni-i singur adăpost.

(Cîntecul se pierde. Gîl l-a ascultat în fund, cu fruntea lipită de geam, și a rămas așa, ca și cum cîntecul s-ar continua în el.)

MAICA (a întors capul, intrigată de liniștea ce s-a făcut un moment) : Și — acum — ce mi-ai rămas acolo ? La cine te uiți ? Pe cine mai ascultă ?

GIL (a tresărit, se desprinde cu greu de lîngă geamlîc) : Mă gîndeam că

nici noi nu avem de ce să ne credem răsfațații lumii și că ploziiăștia cîntă și pentru mine, și pentru dumnealui (spre Turcaleț), și pentru matala...

MAICA (se ridică) : Ce, nu ți-e bine ? Ia te rog ! Pe mine să nu mă bagi în ciorba lor, că te iau de ciuf. Poftim, obraznicătura. Femeie serioasă, ca mine, și să mă pună cot la cot cu toți...

GIL (o prinde de umăr și o scutură) : Soro, fă, deșteaptă-te și spre soare-ndreaptă-te ! Nu vezi, nu simți, n-ai înțeles încă, drăguțo, că toți sîntem milogii vieții ? Asta-i tot ce putem face : ori ne dăm cu capul de pereți, de disperare, ori ne mințim că sîntem fericiți și cîntăm.

MAICA : Așa ? Atunci... cîntă, nepoate, cîntă fără grijă, că ale tale sînt milioanele lui Trului. Eu, una, mă spăl pe mîini. Te-am luat și cu vorbă bună și cu ocări, uneori cu sfatul, alteori cu joarda. Nimic nu s-a prins de tine. Nu mai am nici o putere. Și nici proastă nu mai sînt, să mă mai supăr și pentru tine. Am eu destule pe cap.

GIL : Așa ? Atunci ne-am împăcat, începem să ne-nțelegem.

MAICA : Te bucuri, nu-i așa ? Te bucuri că rămîi fără stăpîn. (Îl prinde de umăr, îl întoarce.) Poftim, hal de băiat mare ! Murdar, rupt, tăvălit prin praf. Starostele maidanelor. Ce zice lumea care te vede ! Ce-ar zice taică-tău, săracu', dac-ar mai trăi și ți-ar vedea !

GIL (cu un protest în gest) : Să-i lăsăm pe morți.

MAICA (tare) : Morții, mă, ne vād și ne judecă.

GIL : Nu știu dacă au de ce să ne judece, dar știu că au de ce să ne plîngă de milă.

MAICA : Bine, bine, ai noroc că nu-s în toate apele mele. Să nu crezi c-ai scăpat. Mai vorbim noi. Acum te las cu marele fabricant. Vezi că s-a-nțeles adineauri cu Trului să-i lase milioanele moștenire. Ce să spui, faceți o sfîntă treime, să ridă și curcile. Ce mi-ai rămas așa, ca o mironosiță ? Pupă-i mîna fabricantului și ascultă-l, c-ai să ajungi la covrigi. Na, fi-v-ar de cap, că mi se-ntoarce rînza cînd vā vād... Of, de m-ar scăpa odată sfîntulețul de puturoși, de nebuni și de milogi. (Iese în camera ei.)

(Un moment de liniște apăsătoare. Turcaleț, la masă, continuă să taie un rotocol cu creștături pe margini, pen-

tru un zmeu. Gil a rămas rezemat de spătarul unui scaun, cu spatele la bătrîn, și se uită în pămînt.)

TURCALEȚ : Oricum, să știi c-ai scăpat ușor. Mă așteptam la o păruială în toată regula. Astăzi, parcă ai făcut dinadins. Ai luat-o razna pe maidan de dimineață. (Gil l-a privit, fără cuvînt — s-a întins pe banca de lîngă masă, cu fața în sus, și-a acoperit capul cu un braț și rămîne așa.) Are Maica asta destule pandalii, nu înțelege ea lucrurile tocmai bine, dar să știi că uneori are dreptate. Răul nu ți-l vrea, orice s-ar spune. Viața, Gil, băiatule, nu vine cu daruri pentru nimeni. N-o să aibă daruri nici pentru tine. Sintem datori să ne zbatem, să ne luptăm, să plătim cu multe sudori și multe lacrimi un locușor sub soare. Firește că ce-ți spui eu acum nu-i taină și nici mare deșteptăciune. Tu ești mai deștept, mai îndemînic. A adunat pronia, în tine, toate darurile. Nașterile pe care le faci tu, pentru stelele mele, sînt o minune. Traforajul pe care-l tai tu e o dantelă, și coliviile pe care le închipui și le faci sînt ca niște castele din poveste. Ai făcut drăcovenia aia, de culegi cîntece și glasuri din văzduh, ca un vrăjitor. Nu cred c-ar fi meșteșug pe care să nu-l prinzi, cu care să nu-ți faci un rost, mult mai bun ca al altora, în lume. Cînd stau cu tine la taifas, cît sînt de bătrîn, am ce învăța. Te-a binecuvîntat cerul și cu o minte cuprinzătoare. Sufletul tău, ce să mai vorbim? Numai că toate darurile astea minunate, la un loc, sînt o pacoste cînd ești sărac. Pe lîngă asta, timpul trece. Maica n-o să mai poată munci, eu o să mor mîine-poi_mîine, iar tu, Gil, băiatule, tu... singur pe lume cum o să rămîi, și numai blîndețe, bunătate și simțire... (Gil, așa cum e întins pe bancă, începe să plîngă — Turcaleț se ridică.) Uite, asta nu-mi place. (Spre el.) Să știi că-mi pare rău. Se vede că nu-i nici o deosebire între Maica și mine, că nici eu nu mă pricep la altceva decît să intru cu copitele în sufletul tău. (Lîngă el, îl mîngîie.) Gil, băiatule, nu vreau, nu pot să te văd plîngînd din pricina mea. Dacă ții la mine... (Gil se ridică, a rămas pe bancă, cu genunchii aduși spre bărbie și prinși în brațe, cu ochii în gol — Turcaleț stă lîngă el.) Nu așa. Fără lacrimă. (Gil își șterge ochii cu podul palmelor.) Și fără tristețe. (Gil

se culește să suridă.) Nu așa, că nu ești cuțu, să-ți arăți colții. (Gil are un suris mai lîmpede.) Bun. Asta-i ceva cu care putem să răscumpărăm toate milioanele lui Trului. (Gil ride, Turcaleț îl ia în brațe și-i culcă tîmpla pe umărul lui — este, la amîndoi, un ris cu lacrimi.) Bravo, mai bine așa! Să ridem, să rizi — să te văd, să te simt lîngă mine, să-mi mai bucur și eu bătrînețile...

GIL (are o tresărire și un gest, nu fără joc și răsfaț, de atenție): Sst! Cît o fi orologiul? (Își răspunde singur.) Șapte jumătate, la castel în poartă oare cine bate? (Ride, sare de pe bancă, merge la dulap, îl deschide, scoate o galenă confecționată de el, o pune pe masă, se urcă pe scaun, stă pe spătar, pune casca la urechi și ascultă.)

TURCALEȚ (intrigat la început, s-a ridicat de pe bancă — cînd l-a văzut că scoate galena, are un gest de liniștire): Eram sigur! (Dar și de îngrijorare.) Numai de n-ar veni scorpia aia bătrînă...

GIL (șoaptă, spre el): Muzică! (Îi face semn să se apropie.) Repede! (Scoate casca, desface o cască, în timp ce Turcaleț ascultă în fund, atent, spre camera Maicii.) Știi cine cîntă, bunicule? Alții au plătit averi să-l asculte... (Turcaleț lîngă el — Gil îi dă o parte din cască, și pune și el cască. Turcaleț stă pe scaun, la picioarele lui Gil, care a rămas pe spătar — ascultă amîndoi, furați.)

TURCALEȚ (după un moment, luînd casca de la ureche): Tare frumos și tare puțin. Și după atîta frumusețe, știri sportive.

GIL (a luat și el cască de la ureche — a rămas cu ea în mînă): Bunicule, știi care-i cel mai frumos cîntec pe care l-am auzit în viața mea?

TURCALEȚ: Am și eu un cîntec. Nu știu dacă-i cel mai frumos, dar se potrivește cu mine. Stai, cum vine? Sigur că nu-l știu pe de rost. Vine așa, cu întorsături. Ți-l cînt, da' să nu rizi de mine, că eu n-am trîluri ca ăsta din cutioara ta cu minuni.

(Cîntă.)

Tinerețe, haină scumpă

Ce n-aș da să nu se rumpă!

Bătrînețe, haine grele...

Ce n-aș da să scap de ele...

și pe urmă nu știu cum mai vine, da' mi se pare că se isprăvește așa: Îmbătrînesc și-mi pare rău...

(Se uită la Gil, care a rămas de mult cu ochii în gol.) Nu-i frumos?

GIL (a tresărit, parcă se întoarce cu sufletul și cu gândurile de departe): Ba da, desigur! Tot ce e rupt din suflet e frumos!

TURCALEȚ: Te cred. Casație, nu altceva! Vrei să ți-l mai cînt o dată? (Se umflă în gușe.) Îmbătrînesc și-mi paaa... (A încremenit cu palma dusă repede la gură, pentru că o aude pe Maica.)

MAICA (din camera ei): Turcaleț! Ce, mă, ai înnebunit sau ai intrat în anul morții, de urli așa ca un malac?

TURCALEȚ (se ridică — printre dinți, cu un gest de ciudă): Sări-ți-ar (pași), că nu mai dormi și tu somn cît mai greu și mai adînc, că nu mai pleci și tu prin vecini și cît mai departe, că nu-ți mai înfunzi și tu urechile cu bumbac, cu cît mai mult bumbac — să mai răsuflăm și noi o clipă...

GIL: Vezi, bunicule, cum se rupe ceva în tine și cum doare cînd te lași furat de suflet, cînd te simți crescut cu o palmă mai mult decît ceilalți, și se ridică spre tine o mîină care te prinde de chică, te trage din slava în care te simți și te tăvăleşte prin toate nimicurile și necurătenile pămîntului ca să te facă la fel cu ceilalți? Pentru asta am plîns adineauri. Nu pentru morala pe care mi-a făcut-o Maica. Nu pentru sfatul matală bun. Pentru tot ce simteam că se rupe în mine și mă trage spre pămînt, după ce trăisem o zi ca păsările cerului... Bine, am să-mi fac un rost, să muncesc, să fiu lucrător ca Lerică sau Hulubaș... orice am să fiu, numai Gil de acum, nu. Orice o să am: casă, nevăstă, plozi, bani — poate, prieteni, griji, necazuri. Numai sufletul de acum n-o să-l mai am. Numai gândurile fără friu de acum n-o să le mai am. (Fruntea grea în palme.) Am să mor puțin cîte puțin...

TURCALEȚ (lingă el): Fugi, că ești prăpăstios. Mai bine hai să... (Duce casca la ureche, are un gest de enervare.) Fi-v-ar... Dau un cîntecel cît un firfirc, și pe urmă te ameteșc cu picioarele și pumnii haidamacilor sportivi. Dă-i la dracu'. (Vrea să ia casca din mîna lui Gil, dar acesta o păstrează.) Gil, mai bine hai să... Stai, că era să uit. Nu mi-ai spus care-i cîntecul care-ți place.

GIL: Nu-i un cîntec de lume, bunicule! E un colind. Cînd eram mic

și-l ascultam, mă înfioram. Parcă-l vedeam pe Cristos umblînd prin mahala cu picioarele goale prin zăpadă. Un colind pe care numai Sorcovăț și Suflețel știu să-l cînte cum trebuie. Cu sfințenie și cu omenie... Fără bice, fără buhai, și fără clopoțel. Mi-a spus Sorcovăț c-o să ți-l cînte la iarnă în prag dacă-i dai o stea — o stea pe care s-o lucrez eu. Fără capete de ingeri. Mă bate gîndul să le fac o naștere cu Maria, cu Iosif și cu magii îmbrăcați așa ca lucrătorii de la noi din mahala. Cîți Cristoși nu se nasc și acum?

TURCALEȚ: Cristos a fost unul singur, băiatule.

GIL: Dar credințele noastre cîte sînt și în cîte feluri le-au înfățișat oamenii, pînă acum? Am să-ți arăt în cărțile mele. (A lăsat casca pe masă, s-a dat jos de pe scaun, a trecut, pași — s-a oprit.) Uneori, cînd sînt singur pe maidan, îmi trec fel de fel de gînduri prin cap. Unele destul de frumoase, altele năstrușnice. Viu repede acasă, să ți le spun, dar mă primește Maica, din prag, cu ocări, și toate se risipesc. (Pe bancă, cu cotul pe masă și fruntea în mîină.) Asta-i: că nu poți trăi între oameni dacă nu ești la fel cu ei.

TURCALEȚ: Și cînd începi să te împaci cu oamenii, te ia viața în primire și te-ntoarce pe dos, după ce te dă cu capul de toți pereții. (Se smulge din tristețe.) Las-o-ncolo, să nu mai răscolim tainele, că tot fără înțelesuri rămînem și tot la prescură și colivă ajungem. Uite (pune casca), eu zic că d-aia a născocit omul toate drăcoveniile și minunile astea: ca să se înșele, ca să uite, ca să-și arunce singur praf în ochi. (Ascultă, i se luminează figura.) Mare meșter ai fost, mă nepoate!

Pe vremea mea și a poștalionului, numai un diavol ar fi putut să scoată o muzică așa de frumoasă din câteva șuruburi și un tumburuș de cărbune. (Ascultă, legănîndu-se pe scaun și bătînd tactul cu mîna.)

(Au intrat Hulubaș și Lerică. Amîndoi, lucrători. Primul mai în vîrstă, mai stăpîn pe gesturi și cu o dulceață impusă în cuvînt. Suride mereu, orice i s-ar spune, și se prefăce că nu înțelege, cînd nu-i convine. Dar ține minte. Spune minciuna cu o ușurință care-l face să mai primejdios. Nu se poartă niciodată rău cu nevasta, în lume, deși sîntem mai mult ca siguri că acasă se poartă cu ea ca un tiran. Nu urmărește

altceva decît să-şi facă interesele. Se declară, întotdeauna, de partea celui mai tare, dar nici nu uită să-l asigure pe cel slab că s-a purtat așa ca să-i cîştige încrederea potrivnicului și să poată, astfel, să-l apere și mai bine. Bea numai țuică : acasă și la circiumă. Metalurgist. Vine de la fabrică, cu sufertașul în mînă. Cînd stă pe scaun, pune sufertașul jos, lingă el, și pălăria peste sufertaș. Cu mîinile mari nu știe niciodată ce să facă. Murdar pe figură de sudoare și carbune.

Mult mai tînăr, Lerică e și mai temperamental, mai sincer. Se vede clar ce urmărește. Se simte, mai ales, influența lui Hulubaș. Lerică spune ce crede el și ce n-are curajul să spună Hulubaș. Ar fi fost un ginere și un om de înțeles, de nu l-ar fi convins cumnatul să se poarte rău cu bătrîna, pentru că numai așa poate s-o stoarcă de parale cît mai mult. Se ține de muncă, dar îi plac și petrecerile cu lăutari. Mai îngrijit îmbrăcat ca Hulubaș, mai curat. Poartă șapcă și mînecuțe de piele. Haină albastră. O șuviță de păr, inele, îi cade mereu pe sprînceană. El scutură capul, s-o arunce după ureche.

Amîndoi s-au oprit și privesc mirați, cînd la Gil, care i-a văzut, dar nu le acordă nici o importanță, cînd la Turcalet, care continuă să asculte, să se legene pe scaun și să bată tactul cu mina.)

LERICĂ (către Hulubaș) : Ce părere ai ? Casă mare... Ia uite la ăsta bătrîn. Parcă-l trage cineva de sfoară, ca pe mușunache.

HULUBAȘ (stă pe bancă, capătul din fund — pune sufertașul pe ladă și pălăria pe sufertaș) : Ai trimis după Vasilica și Pestrița ?

LERICĂ : Trimes. (Lingă Turcalet, îl prinde de mîna cu care bate tactul.) Salutăm ! Sînteți transportați, nu ?

TURCALET (a tresărit, a luat casca) : Păi... ce să facem ? Ne mai omorîm timpul. (Privește prin încăpere.) Singuri ?

HULUBAȘ (răsucesce o țigară) : Au să vină și dînsule.

TURCALET : Așa ? Atunci s-o chemăm... (Vrea s-o cheme pe Maica.)

LERICĂ (îl oprește) : Nu, mai las-o ! Nu ne grăbim, cum s-ar zice. (Ride spre Hulubaș, cu înțeles.) Putem să facem și cînst. Oamenii se înțeleg mai ușor la un pahar de vin. Nu-i așa, Hulubaș ?

HULUBAȘ : Sigur : voi cu vin, eu cu țuică...

TURCALET : Nu știu cum se face, mă, că de cinci ani, în fiecare săptămînă, te înțelegi cu Maica și tot neînțelegi rămîneți.

LERICĂ (ride, ca și Hulubaș, și-i dă o palmă, peste umăr, lui Turcalet) : Al dracului, moșu', cum le potrivește el !

GIL (în acest timp, a mers la masa din fund, a pus galena și casca în dulap și a pornit spre odaia lui ; s-a oprit cînd l-a auzit pe Lerică drăcuindu-l pe Turcalet și s-a uitat la el, drept).

LERICĂ (îi înfruntă privirea) : Ce, mă ? Ce te holbezi așa la mine ?

GIL (s-a stăpînit, suride) : Nimic. Nu știu că așa mă uit eu la cine mi-e drag ? Hai, bunicule, hai la noi în odăiță, că aci începe marele consiliu... (A ieșit.)

TURCALET (pași după el) : Da, da, că bine zici... (Și-a adus aminte.) Stai că uitasem. (Repede la masa lui, încuie sertarul și bagă cheia în buzunar.)

LERICĂ : Cum văd eu, ne lăsați singuri. Ca pe niște străini.

TURCALET : Mai întîi că eu nu-s soacră. Așa că n-ai venit la mine. Nici Pestrița nu-s, să-mi tremure sufletelul de ce-o să zici și ce-o să faci. Este ? Păi atunci ? Te pomenești că vrei să stăm la o parigorie. S-a făcut. Na, eu stau aici (stă pe scaun, la masa lui), tu stai colo. (Lerică stă pe scaun, masa cealaltă.) Să-i tragem o parolă de cite-n lună și-n soare. Parlevu franșie ? Ce mai faci ? Bine, mersi ? Uite, eu o duc cam prost cu bătrînețile și cu fabrica. Mor plozii pe capete, în mahala, și scade clientela. La fabrică la matală, toate bune ? Și cucoana ? Casnică, nu-i așa ? Atunci, e bine. (L-a privit.) Ei, Lerică, neică, de ce taci ?

(Lerică și Hulubaș nu-și mai pot stăpîni risul.)

HULUBAȘ : Are haz, dînsul.

LERICĂ : Am să te iau, moșule, într-o noapte, la o petrecere. Fără grijă. Hulubaș știe : eu plătesc !

TURCALET : Adică.. mai pe romînește : soacra plătește.

HULUBAȘ (ride) : Na, că ți-a zis-o !

LERICĂ (a ris, de asemenea) : Ce să-i faci ? Ginere ca mine costă scump...

HULUBAȘ (atent, la ușă — le face semn) : Dînsule, mi se pare.

LERICĂ : Bine că s-au îndurat ! Mi s-a făcut și foame de cînd le așteptăm.

HULUBAȘ : Tocmai. Vorbim cu mama, și dacă iese ceva, ne oprim la „Para-

dis" și-i ardem o litrișoară și câteva fleculițe.

LERICĂ : Gata ! S-a făcut ! Poți să te duci să le comanzi. Mergi, moșule ?

TURCALEȚ (știe el ce știe) : S-avem puținică răbdare. Tu nu știi vorba neamțului : omul propune și soacra dispune.

(Intră Vasilica și Pestrița. Mai tinăra ca Vasilica și măritată mai de curînd, Pestrița e mai sprintenă, mai frumoasă și mai capricioasă. E un animal plin de dorinți, pe care masculul din Lerică îl stăpînește. Ascultă de el orbește. Pentru el e capabilă de orice. Poate să aibă și suflet, dar e mic și pierdut, sugrumat de pasiunea ei oarbă pentru bărbat. Nu are cel puțin, ca Vasilica și Hulubaș, inteligență, să se prefacă. Trăiește numai prin instinct și instinctul ei e dominat de Lerică.)

VASILICA : Poftim, că v-am adus-o !

PESTRITĂ (repede, lingă soțul ei, gata să-l îmbrățișeze, ca și cum nu l-ar fi văzut de cine știe cînd) : Lerică, pu-iule !

LERICĂ (rece) : Mai domol. (O ia de mîna, o așază pe banca pe care stă și Hulubaș.) Stai aici, pînă una alta, și fără mofturi.

(Revine la scaunul lui.)

VASILICA : Mama nu-i acasă, ori... ?

HULUBAȘ : Ba da. Am crezut că-i mai bine să vă așteptăm și pe voi.

LERICĂ : Mi se pare că așa a fost învoiala.

VASILICA : Da, vezi bine ! Atunci... (Merge la ușa laterală din fund.) Mamă ! Dacă nu te superi matală ! Bucuroasă de mosafiri ?

MAICA (din camera ei) : Mosafiri sau milogi, fata mamii ?

VASILICA (ride strîmb) : Păi... asta ai s-o vezi matală, care ești așa de bună cu noi.

MAICA (din camera ei) : Așa ? Ce să spui ! M-au și găsit în toane bune.

(Vasilica revine lingă Hulubaș. Rămîne în picioare. La cei din scenă, neastîmpăr. Nu știu ce atitudine să împrumute. S-a făcut tăcere.)

TURCALEȚ (nu fără înțeles) : S-a făcut, Lerică. Tu plătești ! Ardem o litrișoară și câteva fleculițe.

(A intrat Maica. E primită cu respect destul de exagerat.)

HULUBAȘ : Săru-mîna. Te supărăm mereu. Dacă te știam că nu te simți tocmai bine...

VASILICA : Lerică a și spus adineauri...

LERICĂ : Sigur că am spus ! Știi bine cît ținem noi la matală și... (Îi oferă un scaun.) Stai, mămico ! Vasilico ! O pernă. Ai să stai mai bine pe moale.

MAICA (nu se lasă deloc impresionată de dovezile lor de dragoste : nu ia loc. Rămasă în picioare, își mută privirile de la unul la altul) : Da, da, toți în păr. Ferice de mine c-am avut fete și-am știut pe mîna cui să le dau. (O vede pe Pestrița și nu se mai poate stăpîni.) Și tu ? Ce cauți ? Nu ți-am trimis vorbă prin Vasilica, devreme, să stai acasă la tine ? Că n-ai casă de părăsit ? Că nu te-a cules nimeni de pe maidan sau din șantan, să te arunce pe drumuri cînd i-o place și cum i-o place ?

PESTRITĂ (plînge) : Cum era să stau acasă, dacă Lerică...

VASILICA : Ea săraca, mămico.

MAICA (către Vasilica) : Vorba ! Să-raca ? Fata mea ? Așa a ajuns, s-o căineze alții ? E ciungă ? E oloagă, n-a fost cuminte, n-a avut zestre, nu-și are casa și rosturile ei ?

LERICĂ : Sigur, n-a zis și nu zice nimeni...

MAICA : Și cine s-o facă de rîs în mahala, cine s-o ia de mîna și s-o dea afară din casa ei, din lucrușoarele ei ? Tu, mă ? Ai uitat cine mi-ai fost și ce sculă ești ?

LERICĂ : La urma urmii, ce am fost și ce sînt, mă privește.

MAICA : Te privește pe tine și mă costă pe mine.

HULUBAȘ : Mamă, dacă nu te superi... Eu cred că Lerică n-a spus c-o gonește pe dînsa sau c-o lasă. Numai atît : că o duc greu, că sînt vremuri grele, că cine să-l ajute, dacă nu noi, care n-avem, cum s-ar zice, nici un interes să afle mahalaua ce facem și cum o ducem la noi în casă.

LERICĂ : Sigur. Vine iarna. Ea n-are haină, eu fără palton. Vrem și noi să cumpărăm un purceluș, să-l creștem, să-l îngrășăm pînă-n sărbători. Pe lingă asta, fel de fel de angarale. Cum să le mai fac față ? Nu muncesc ? Să mă duc să fur ? La cine să cerem, pe cine mai avem noi pe lume ?

MAICA : Pe tine să te ai, mă ! Că ești om în putere. Nu mai fi mîna spartă ! Lasă petrecerile.

LERICĂ : Petrecerile ! Trudit cum scap de la fabrică, beau și eu o țuiculiță cu pretenii.

MAICA : O țuică și cîte fleculițe ? Și la fleculițe, cîte sticle cu vin ?

Esti prost, mă! Aduni golani!, le dai de băutură și de mâncare, și pe urmă rîd de tine, că ești fraier. Pretenii? Să crape toți. Tu ai o casă și o nevestă. Atît. Muncești, că ești în putere și adună, că ești tînăr. Poftim, mîndrețe de bărbat și s-aștepte po-mana uneia ca mine. Să nu faci alt-ceva, cinci ani, decît să se smiorcăe la ușa mea: n-am, fie-ți milă, n-am! Ptiu! Muieră, mă, cum mă vezi, am rămas vădană cu fetele pe cap. Vasilica nici nu împlinise șapte ani. Și nu m-am încovoiat. Am muncit, mă! Am răbdat și n-am cerut. Singură: le-am hrănit, le-am apărut de frig și de arșiță, de gura lumii și de stricăciuni. Mai mult: am fost în stare să le pun și ceva gologani în sipet, ca să nu zică un nepricopsit ca tine că se-nsoară cu sărăcia lumii. (Către Hulubaș.) Este, mă?

HULUBAȘ: Este, cum să nu este!

MAICA (către Lerică): Și tu? Și voi, sări-v-ar de gineri? Am zis că scap, dacă-mi văd fetele la casele lor, și uite că, de cinci ani, m-am ales cu două pacoste mai mult pe cap. Ce, mă, am omorît oameni la drum, să mă canonesc toată viața? Ce, mă, v-am mîncat averile sau v-am aruncat în spinare ciumele lumii? Gata! Cinci ani de milogeli v-ajunge! Nu mai am! Nu mai dau! Cui nu-i place, să se spînzure.

LERICĂ: Bine, matală nu mai dai — da' nici noi nu putem...

MAICA: Cum? Care noi?

HULUBAȘ: Eu... pe mine să nu mă amesteci, Lerică, neică, fin'că...

VASILICA: Noi, cum s-ar zice: mă-mica să trăiască!

MAICA: Mda! Numai că, de-acum încolo, mămica o să trăiască numai pentru sufletele ei, dacă nu te superi matală.

HULUBAȘ: Toamai! Că stam cu ne-vasta de vorbă: „Săraca mămica, zice dînsa, cît s-a zbatut pentru noi!“ „Să crezi“, zic, și ce-mi vine mie, că-i spui dînsii: „cînd ne-om mai înstări, s-o luăm pe mămica s-o ținem la noi...“

MAICA: Eu? La voi sau la el? Feri-m-ar Ăl-de-sus! S-aștept eu îm-bucătură de la tine sau de la el și așternut curat și gologan? Mai bine crăp de foame și-mi fac culcuș în gunoiul maidanului.

LERICĂ (se ridică): Cum văd eu, orice am spune, tot anapoda iese. N-am venit să te supărăm și n-o să mai stăm...

PESTRÎȚA (care a ascultat, pînă acum, într-o atitudine de copil certat și pus la colț, tresare și se ridică, speriată): Lerică! Să nu pleci, puiule, să nu mă lași, să nu...

LERICĂ (se aștepta la intervenția ei — nu ar fi exclus s-o determine chiar, prin felul cum a spus ultimele cuvinte și nu mai puțin prin gest — și se grăbește s-o speculeze): Puica nenii, să nu crezi că nu mă doare să ne despărțim. Te-am adus aici dinadins, ca să vezi cine ne desparte și să ne judeci pe fiecare, că numai proastă nu ești, găinușe dragă. Spune-i și tu, că ți-e mamă și nu se poate să nu te creadă, că din ce câștig acum la fabrică, abia mi-ajunge mie singur s-o duc de azi pe mîine. Este? Păi atunci? De unde? Să fur? De la cine să cer, că n-am inimă să te ții flămîndă și dezbrăcată la ușa mea. Mai bine, cum ți-am spus, ne despărțim...

PESTRÎȚA (tipă): Nu pot! Fără tine nu pot! Mamă, dacă mă lasă Lerică, mă omor! (Gil apare în prag, atras de țipetele Pestrîței.)

MAICA (neînduplecată): Bine! Spînzură-te! Turcalet, dă-i sticla ta cu spirt denaturat. Am să te pîng, am să te-ngrop, și pagubă-n ciupercei.

PESTRÎȚA (plînge, pe bancă): Ce-am ajuns, ce-am ajuns... (Gil, lingă ea, o mîngîie.)

VASILICA: Mamă, cum poți să te-n-duri...?

HULUBAȘ (către Lerică): Dînsule, noi — ca bărbați — judecăm...

MAICA: Gura! Să nu faci nimeni pe milosul și pe grijuliu, că mă ia cu supărare mare și zboară prin geamuri. (Pași în fața lui Lerică.) Bine, Lerică puiule, fata rămîne la mine. Bine că mi-ai adus-o tot fragedă și frumoasă, nu smochină ca Vasilica și cu un poșidic de plozi pe cap. Nici eu nu-s boieroaică. Și nici tu nu ești ciocol, să-ncepem cu procese sau cu alte nimicuri. Ne-am înțeles în cîteva cuvinte și ne putem despărți fără supărare. Gata. Acum ia-o din loc. Nu mai avem ce să ne spunem. (I-a întors spatele și așteaptă să plece.)

PESTRÎȚA (disperată): Lerică!

VASILICA: Miamă!

HULUBAȘ: Dînsule. Asta nu se face...

VASILICA: Le stricăm casa, așa, fără rost...

MAICA (s-a întors spre Lerică): Tot n-ai plecat?

VASILICA : La urma urmii, dacă n-ai geologani acum, o să mai aștepte și el.

MAICA : Tîrguială, nu-i așa ? Sări-ți-ar, fata mării, că bine mă mai cunoști. Unde-ați ajuns voi, cu pîiața sufletului, și unde-am rămas eu ! Că răposatul sfîrșima ceapa cu pumnul și o mîncam cu un codru de mămăligă rece. Că ne culcam prinși în brațe toată iarna, ca să ne putem încălzi mai bine, și nimeni nu ne-a plîns. Am muncit amîndoi, în fabrică. Așa ne-am ridicat, mă ! Așa ne-am făcut o stare, aici, la margine de oraș. Altă lume, mă, care a săpat pe brînci, ca să-și pună temelie. Și voi nu sinteți în stare să puneți cîrămidă peste cîrămidă. Să nu vă vîd. Plecați !

VASILICA : Mămico, noi...

MAICA : Afară ! Și tu ! Și voi !

LERICĂ : Eu... n-am zis că... Să-mi aducă Pestrița bani și-o primesc...

MAICA : Afară !

(Lerică ridică din umeri — are un gest, către ceilalți, ca și cum ar vrea să spună că bătrîna nu-i în toate mințile, și iese supărat, trîntind ușa. Hulubaș pleacă umil, alături de Vasilica. Nevasta scîncește. Maica a rămas încovoiată, cu spatele, așa cum s-a întors cînd a făcut gestul de izgonire.)

GIL (către Pestrița, care continuă să plîngă) : Lasă, nu mai plînge, c-o să găsim noi bani.

MAICA (a ridicat capul și l-a scuturat cu o ultimă fîrimă de voință — nu-mai glasul îi tremură) : Fabricantule ! Dacă am greșit, dă-mi patruzeci de pumni în cap.

TURCALEȚ : Așa ? Bine. Stai să... (Repede, lîngă ea, dar, în loc s-o lovească, îi sărută mîna, repetat, cu admirație.)

2

Același decor. Seara, tîrziu. Afară e vînt și bate ploaia în geamuri. Ploaie de toamnă tîrzie, amestecată cu fulgi de zăpadă. Lampa e aprinsă. Toată încăperea e plină de stele : unele terminate, altele numai lipite cu hîrtie și așteaptă să li se facă ingerii pe colțuri, și nașterile, cele mai multe numai scheletul de lemn. La masă și pe scaunul lui, bătrînul lucrează la o stea și cîntă, cu destulă sfială și privind, mereu atent, spre camera Maicii.

TURCALEȚ (cîntă) :

Cine iubește și lasă,
Să-i dea Dumnezeu pedeapsă.
Să-i ia mîna și-un picior
Și să rămîie chior.

(Pe melodia ultimelor două versuri.)

Să-i ia mîna și-un picior
(Bate cineva la geam.)
Și s-ajungă cerșetor...

(Bate cineva la geam, mai tare. Bătrînul a tresărit.) Care ești acolo, mă ? (Ascultă, altă bătaie în geam — Turcaleț se ridică, pași spre fund.) Tu ești, Gil ? (Nu-i răspunde nimeni, altă ciocănitură — bătrînul deschide un ochi de geam.) Care ești acolo ?

TRULUI (figura lui apare în cadrul ochiului de geam) : Eu, vecine.

TURCALEȚ (își face cruce) : Ptiu, băta-te ! Nici pe-o vreme ca asta nu te mai astîmperi ? Mai rău ca strigoi.

TRULUI : Am venit să... Deschide, că m-a făcut ploaia ciuciulete.

TURCALEȚ : Fugi de-aici, milionarule ! Mai bine du-te acasă și te culcă.

TRULUI : Ce să dorm, că nu se prinde somnul de mine. Deschide repede, că nu stau mult. Am aflat ceva rău, foarte rău...

TURCALEȚ : Vai de mine ! S-o fi întîmplat ceva cu Gil.

TRULUI : Rău, foarte rău...

TURCALEȚ : Cum să nu fie rău, că l-am trimis devreme cu niște stele în piață, la un librar, și nu s-a mai întors. Niciodată n-a întîrziat atît. Sînt tare îngrijat. Spune, spune repede, vecine : știi ceva de el ?

TRULUI : Brava ! Stai la adăpost și pe mine mă lași afară, paparudă.

TURCALEȚ : Așa-i, uitasem. Stai să vedem dacă... (Ascultă spre camera Maicii, apoi revine.) Doarme. Și aia tînră și aia bătrînă. Treci la ușă. (Închide ochiul de geam, merge la ușă, o deschide, revine cu Trului în scenă.) Numai să vorbim încet, să nu le trezim. Spune, ai aflat ceva de Gil ?

TRULUI : De cine-ai spus, adineauri, că doarme ?

TURCALEȚ : Maica și Pestrița. S-au culcat devreme.

TRULUI (e înviorat): Așa? Și dorm bine, adînc?

TURCALEȚ: Ce să faci? Triste și ele, și destul de obosite.

TRULUI (respiră adînc): Slavă cerului! Bine am adus-o din condei. (*Stă pe bancă, instalat cît mai comod.*) Acum nu ne mai supără nimeni. Poți să afli taina cu milioanele mele.

TURCALEȚ (cade din cer): Ce-ai spus? Cum, adică, asta a fost daravela aia cu ceva rău, foarte rău? Pentru asta ai plecat de acasă, în miezul nopții și încă pe o vreme așa de zbîrlită?

TRULUI: Te cred! Cînd ai un plan, și încă unul așa de măreț, nu te sperii de un puișor de vînt ca ăsta și de cîteva picături de ploaie.

TURCALEȚ (pași, necăjit): Fugi, că ești trallala! Să nu te superi, vecine, d' ești scrîntit, ești trululiu, ești strigoi, ești... cum a spus Maica și... poftim: n-am timp și n-am gust să te ascult. (*A trecut la scaunul lui.*) Să mă lași în pace, că am de lucru. (*Stă, reia lucrul la stea.*) Să nu mă pisezi, că sînt n-aude, n-a vede, na greul pămîntului. Mă gîndesc la Gil, nu la milioanele unui țîrcovnic al norocului. Ai înțeles? Bun, dac-ai înțeles... adio și n-am cuvinte. (*Lucează, nu-i mai acordă nici o importanță — e cu spatele la el.*)

TRULUI: Te-am înțeles și... datorita te calcă, dacă ai un pic de obraz, să mă-nțelegi și tu. Nu pentru mine. Pentru binele tău.

TURCALEȚ (exasperat): Iar începi? Dă-l încolo de bine, omule, că n-am ce face cu el. Caută alt mușteriu, că pe mine — ce să spui? — m-ai umplut pînă-n gît de binele ăsta. Mi-ai scos peri albi.

TRULUI: Nu fi prost. Nu goni norocul de lîngă tine. Eu nu umblu cu go-goși de tufă. Tot ce-am să-ți spun e negru pe alb. Toți milionarii și arhimilionarii lumii și-au povestit viața. Citind ce-au spus ei și aflînd cum le-a căzut norocul plească-n cap, am descoperit eu care-i filozofia și care-i șmecheria îmbogățirii. Toți milionarii și arhimilionarii pămîntului au fost niște sărăcii ca mine și ca tine, la început. Numai atît: că au fost ceva mai deștepți ca tine și ca proștii din mahala, care nu vor să mă asculte. Stai să vezi.

TURCALEȚ: Stau, da' să spui pe scurt. Știi că, la armată, cele mai frumoase mișcări se fac în trei timpi? Așa și cu milionarii tăi. Trei vorbe și un cuvînt pentru fiecare.

TRULUI: Na, cap și la tine. Parcă norocul se lasă dus de nas de toanele și de fasoanele tale.. N-ai timp s-ascuți? Cînd e vorba să te-mbogățești fără să misti un deget? Pu-pă-mă, că nu mă mai vezi, zice norocul și trece mai departe.

TURCALEȚ: Ducă-se!

TRULUI: Așa? Și cine pierde?

TURCALEȚ: La anii mei, nu mai am ce pierde. Pe lîngă asta, poftim: n-am gust să mă mai ploconesc la o scîrbă de noroc care n-a vrut să știe de mine șaizeci și mai bine de ani. Crezi că nu l-am chemat, că nu l-am așteptat și nu l-am dorit, că nu l-am implorat, pe vremuri, cînd eram tînăr și plouau nenorocirile în jurul meu? Singurul nepot — mort, iar Gil rămas pe drumuri. Maica văduvă numai la cîteva luni de la prima nenorocire. Locul de la Obor și casele de pe Cantemir — luate cu japca de creditori, iar eu cu Maica, treziți peste noapte mai săraci ca Iov, abia am găsit un adăpost în coșmelia asta. Ce bine mi-ar fi prins atunci cîteva mișoare, nu mai mult, ca să scap o parte din loc, ori să scot casele de pe Cantemir din mîna datornicilor. Norocul a căzut alături, la un dușman peste drum, la o bețivancă. Niciodată în palma pe care o întinsesem ca un milog. Norocul? Dac-ar fi ca tine și ca mine, făptură cu obraz care să roșească și cu inimă simțitoare, știu că nu i-ar merge bine, de l-aș prinde undeva. Bine a spus cine-a spus, că se are bine numai cu proștii și cu tîlharii. Acum, norocul meu (*scoate cutia de tablă din sertarul mesei și o trîntește pe masă*), uite-l: pui în fiecare zi, din ce câștig, doi-trei lei, ca să aibă mîine-poi_mine Maica sau Gil cu ce să mă-ngroape.

TRULUI: Știam, eram sigur c-ai început să miroși a colivă. Și mi te mai miri că nu vine norocul. Ce să caute la tine? Prescurea pe care ai pus-o de-o parte pentru dascăl și basmaua cu gologanii popii legați în șapte noduri? Pe cînd eu, așa cum mă vezi, eu... am început să mă joc cu milioanele. Nu le am, încă, da' le aștept. Sînt sigur că nu mor pînă n-au să vină. Uneori le simt așa de-aproape, că-ncep să-mi fac socotelele și planurile. Nu cu sutele de mii. Ce să fac, mă vecine, cu cîteva scîrbe de sute de mii? Cu milioanele! Stai să vezi. Mă răstorn așa, picior peste picior, și chem furnizorii. Să-mi faci, zic antreprenorului,

- un palat de zece milioane. Se face, coane, zice, se face. Gata, zic, ia banii și șterge-o, că n-am gust de vorbă. Pe urmă chem fabricantul de mobilă și zic... (*Schimbă atitudine, schimbă glas.*) Vecine, dacă nu te superi, n-ai cumva o cojiță de piine?
- TURCALEȚ** (*il privește drept, lung — se ridică, caută în raft, a găsit piine și câteva măsline înfășurate în jurnal, le pune în fața lui Trului*): Să nu te superi, tu — care te joci cu milioanele... La mine nu poți găsi decît o-mbucătură de om sărac...
- TRULUI** (*incepe să mănânce, cu foame*): Piine albă și măsline?
- TURCALEȚ**: Destul de mici și sărate ocnă, măslinele.
- TRULUI**: Ți se pare. Pentru mine, care le mănânc așa de rar, sînt mai dulci ca smochinele. Bune. Bei apă multă după ele și apa te umflă, te satură. Stai să vezi. (*Reia tonul și atitudinea milionarului.*) După ce-mi comand haine, fel de fel, chem cel mai mare băcan din piață și zic: grecule, să-mi aduci șase butoaie mari de măsline extra, zece de scrumbii, un iepure și un fazan.
- TURCALEȚ**: Un „ce“?
- TRULUI**: Fazan. Un fel de găină nobilă. Știi, ca să dau o masă pentru mosafiri. Pe urmă cumpăr o fabrică, un automobil și toată strada Lipscani. Cumpăr și Casa de Depuneri, cu tot ce se află în ea, și te fac director pe viață. N-ai să faci altceva... (*Revine, atitudine și glas rugător.*) O țigară, cumva, dacă ți-a mai rămas...
- TURCALEȚ**: Este, cum să nu — da' tot proastă... (*li oferă.*)
- TRULUI**: Bună, foarte bună! (*O aprinde.*) N-ai fumat niciodată țigară făcută din mahorcă și jurnal, ca să-ți poți da seama ce minune de țigară-i asta! (*Reia ton și atitudine.*) Și așa. Stai să vezi. N-ai să faci altceva decît ai să vii dimineața să-mi dai raportul. Tu, directorul de la fabrică și toți negustorii mei din Lipscani. Stă-pîne, zice unul, ieri am avut atîta alșveriş. Brava, zic, dă la neica. Și tu, zic? Atîta, zice altul. Brava, dă la neica. Și-așa adun milioanele. Pe urmă cumpăr alte fabrici, alte magazine și... (*Își privește piciorul.*) Na, că mi s-a rupt sfoara de la galoș. Știi, e cam larg și-l leg, să nu-l pierd prin noroi...
- TURCALEȚ**: Nu mai fi trist. Lasă că, după ce cumperi toate fabricile, chemi un negustor de încălțăminte și-i zici: mă, să-mi aduci... Ce număr porți la picior?
- TRULUI**: Am și uitat de cînd n-am mai pus gheată în picior. Mi se pare că 42.
- TURCALEȚ**: Bun. Mă, zic, să-mi aduci patru mii de perechi de galoși, numărul 42. Și pui în fiecare zi cîte o pereche, ca să te răzbuni.
- TRULUI**: Brava! Asta-mi place. Ascultă-mă pe mine: și tu ai gusturi de milionar. Păcat că nu mă crezi, că nu vrei să mă ascuți. Stai să vezi. Eu... Unde am rămas cu povestea?
- TURCALEȚ**: Păi... unde-ai rămas și ieri, și alaltăieri, și acum doi ani...
- TRULUI**: Așa-i, că bine zici. Am avut ghinion. Las' că acum am brodit-o bine. Maica doarme. Pestrița, la fel. Gil nu-i acasă. Avem timp, pînă mîine, să stăm la o parolă serioasă.
- TURCALEȚ**: Stăm, de ce să nu stăm? Numai de-ar veni Gil acasă, să mă liniștesc. Niciodată n-a întîrziat atîta. Și încă pe-o vreme ca asta.
- TRULUI**: Lasă-l încolo, vecine, că-i băiat mare.
- TURCALEȚ**: Ce-are-a-face! Mare, mic, să-l știu eu la adăpost, colo, culcat în odăița noastră. Eu l-am crescut, eu i-am purtat de grijă, numai eu îi cunosc sufletul, și speranțele, și bucuriile. Crezi c-am ascultat ce mi-ai spus pînă acum? Am prins cîte-o vorbă, la-nîmplare.
- TRULUI**: Va să zică, de atîta cînte mă bucur?
- TURCALEȚ**: Ce să-ți fac? Nu pot. (*Se ridică.*) Nu mai pot să mă prefac. (*Pași, trece.*) Nu mai am astîmpăr. Mai stau cît ai număra pînă la o sută și dacă nu vine Gil, plec după el.
- TRULUI**: Pe-o vreme ca asta?
- TURCALEȚ**: Pe-o vreme ca asta...
- TRULUI**: În loc să stai cu mine, să afli taina și șmecheria norocului?
- TURCALEȚ**: Gil e norocul și milioanele mele.
- TRULUI** (*supărat*): Așa? Atunci să știi că te-ai ars! Bani de la mine nu mai pupi.
- TURCALEȚ**: Pagubă-n ciuperci!
- TRULUI**: Și nici director nu te mai fac!
- TURCALEȚ**: Altă pagubă-n ciuperci...
- TRULUI**: Ești un prost și un nerecunoscător.
- TURCALEȚ**: Și tu... ești un nebun pisălog.
- TRULUI**: Eu?
- TURCALEȚ**: Tu.
- TRULUI**: Să nu mă superi!
- TURCALEȚ**: Și dacă te supăr, ce, o să-mi iei caii de la bicicletă?

(*Au ridicat tonul, au ajuns la ceartă, sînt gata să se ia de pîr. Pestrîța a intrat repede, numai în papuci și cu fusta prinsă în fugă peste cămașă, cum s-a dat jos din pat.*)

PESTRÎȚA : Ce-i cu voi ? Nici acum nu vă mai potolește Al-de-sus ? Nu mai poate creștinul să doarmă...

TRULUI (*speriat*) : Vai de mine ! N-o fi auzit și vecina ?

PESTRÎȚA : Sigur ! M-a trimis să văd cine cu cine se ceartă.

TRULUI (*în panică*) : Să nu-i spui c-am fost eu. Sau, ai puținică răbdare, să... (*Caută.*) Unde mi-o fi ?

TURCALEȚ (*ia pălăria de pe masă și i-o întinde grav, supărat, dar nu mai puțin generos*) : Poftim, domnule.

TRULUI (*a luat pălăria*) : Poți să-i spui, da' mai întîi să plec, să nu mă prindă aici, că iar pune mîna pe joardă și... (*Către Turcaleț, după ce l-a privit de sus.*) Noapte bună, domnule.

TURCALEȚ (*nu-l privește, a împrumutat o atitudine de totală indiferență*) : Asta mă privește personal.

TRULUI (*către Pestrîța*) : Puică, găinușa moșului, somn ușor. Și nici un cuvîntel despre mine, către vecină. Auzi ? Că, pe urmă, stă și noaptea la pîndă, și ce mă fac eu, unde mă mai duc, cu cine mai stau de vorbă ?

PESTRÎȚA (*îl conduce*) : Las' că găsesc eu o minciună. (*Au ieșit, Pestrîța și Trului. Se aude Pestrîța la ușă, trăgînd zăvoarele. O ciocănitură în ochiul de geam.*) Cine-i acolo ? (*Pestrîța trece în fund, deschide fereastră.*) Tot n-ai plecat ?

TRULUI (*capul lui, în ochiul de geam*) : Ascultă, mă mormoloc bătrîn. Poți să faci pe bosumflatul mult și bine, că de mine tot nu scapi. Mîine viu iar.

TURCALEȚ (*necăjit, în fund, și i-a închis ochiul de geam în nas. Pestrîța ride. Bătrînul coboară, mormăind*) : Pacoste. Țsta-i mai rău ca rîia. Uneori mi-e necaz pe mine că nu pot să mă supăr pe el, cum ar zice Gil, veritabil.

PESTRÎȚA : Știi că mămica doarme. L-am speriat, pentru că știam că vrei să scapi de el.

TURCALEȚ : Pomană ți-ai făcut, nu altceva ! (*Lîngă ea, bunic în ade-văr.*) Sărut ochisorii ăia de veriveriți și gurița și suflătețul și... (*O ia de mîini, o așază pe bancă.*) Ia să stăm moi la un sfat, ca niște preteni ce sîntem. (*O privește atent.*) Nu-mi

place. Nu-i așa că n-ai dormit pînă acum ? Trei ceasuri și mai bine, să stai în pat și să nu adormi, asta... cum ar zice milionarul : e rău, foarte rău ! Tot așa : fierbe sîngele și umblă furnicile prin carne ?

PESTRÎȚA : Nu mai știu ce să mă fac. Crezi că-i ușor ? Să te despartî, după cinci ani, de un bărbat ca Lerică ? Să-l vezi trecînd, de patru ori pe zi, spre fabrică și spre casă, la doi pași de tine, și să nu te vadă. Să-i trimiți scrisori, că nu mai poți de dorul lui, și el să-ți răspundă că se simte mai bine liber. Să afli că petrece cu alte femei. (*Suspină.*) Un porc. (*Plînge.*) Nu mai pot trăi fără el. Să-mi dai sticla cu spirt denaturat, cum a zis mama, s-o beau și pe urmă să mor.

TURCALEȚ : Tu ? Să moară o minune de femeie tînără, ca tine, pentru o pușlama ca Lerică ? Sări-i-ar... Mai bine să moară el.

PESTRÎȚA : Nu vreau. Nici el să nu moară...

TURCALEȚ : Atunci... să trăiți amîndoi.

PESTRÎȚA : Cum să trăim ? Așa, despartîți ? Viață-i asta ? Nu mai știu cum să țin, cum să plîng, cum să leșin, ca s-o sperii pe mămica, să-i moi inima.

TURCALEȚ : Nu faci nimic cu asemenea farafasticuri. Mai ales în fața unui asemenea jandar' de femeie ca Maica. Pe lîngă asta, să nu crezi că bătrîna n-are dreptate. Nu-i vorba numai de bani.

PESTRÎȚA : Ba da ! Lerică a zis că mă primește cum îi duc bani.

TURCALEȚ : Lerică, vezi bine, nu urmărește altceva. Dar Maica ? Nu poți să spui că i-a venit ușor să vadă un flecușteț de tinerel ca Lerică aruncîndu-i fata plocon în brațe. De ce ? Pentru lene ? Nu. Pentru neascultare ? Nu. Pentru stricăciune ? Nu. Pentru cîțiva gologani.

PESTRÎȚA : Scîrbos ! A fost tare scîrbos...

TURCALEȚ : Păi vezi ? ! Ce-a înțeles Maica din isprava asta a lui ? Că pune mai mult preț pe un pumn de gologani decît pe tine. Asta-i dragoste ? Nu. Asta-i faptă de om cu cap ? Nu. Și-atunci, ce-a zis bătrîna ? Mai bine să se despartă acum, cît e tînără și frumoasă.

PESTRÎȚA (*preocupată, frămîntată de îndoială și gelozie*) : Ascultă ! Crezi matală că Lerică se culcă în fiecare noapte cu altă ibovnică ?

TURCALEȚ : Se laudă.

- PESTRITĂ : Sau că puțin îi pasă de mine, că se simte mai bine fără mine ?
- TURCALEȚ : Minte — ca să-ți faci ție-n necaz. Ascultă-mă pe mine : se perpelește, de dorul tău, ca peștele pe uscat. Ca mine-l văd la ușă, uite colo, cu șapca-n mână, cerînd iertare.
- PESTRITĂ (o inundă bucuria și se ridică) : El, Lerică ?
- TURCALEȚ (se ridică și el) : El, în chip de porumbel.
- PESTRITĂ (pași, nu mai are astîmpăr) : Bunicule, ar fi... ar fi așa de bine, de frumos, de dulce, că i-aș sări de gît și l-aș trage de păr, și l-aș săruta.
- TURCALEȚ (pornise spre masă — s-a oprit, un gest energic) : Nu, asta să n-o faci ! Dimpotrivă, să-ți ții rangul și ambiția. M-ai văzut pe mine, adineauri, cu „milionarul“ ? „Poftim, domnule“, și i-am întins pălăria de la distanță.
- PESTRITĂ : Așa să fac și eu cu Lerică ?
- TURCALEȚ : Sigur ! (La masă, adună uneltele cu care a lucrat, le pune la locul lor.)
- PESTRITĂ : Și dacă se supără ?
- TURCALEȚ : Cînd o-ncepe să-i fiarbă și lui singele și să-i alerge furnicile prin carne, fii sigură că n-o să mai aibă timp să se supere.
- PESTRITĂ (lîngă masă, cu o privire recunoscătoare) : Nu știu cum să-ți mulțumesc, bunule, că-mi dai curaj și mă faci să mă simt mai puțin singură. Cînd stau lîngă mama, parcă sînt proastă : numai la Lerică mi-e gîndul și nu m-aș da în lături de la nimic, numai să-l împac. Matală, pare-ai fi vrăjilor... (Bagă de seamă că bătrînul își adună uneltele.) Vrei să te culci ?
- TURCALEȚ : Nu. Fac un pic de rînduială...
- PESTRITĂ : Atunci... mai stăm de vorbă. Vrei ? (Stă pe masă, cu picioarele pe bancă.) Ții minte cînd eram mică ? Numai aici, pe masa asta, mă jucam. Și te supăram, că nu te lăsam să lucrezi, că-ți aruncam uneltele pe jos și răsturnam cutioarele cu ținte, ori rupeam florile de sorcovă.
- TURCALEȚ (pe scaun, clătînd capul) : Alte vremuri, puică, alte vremuri.
- PESTRITĂ : Nu mă mai astîmpăram. Eram curioasă să văd ce ai în sertare și în toate cutiile, în pachetele și în pungi. Uneori mi-arătai. Alteori, cînd nu mai știai unde ți-e capul de treburi, jart ! — o palmuță un-
- deva, și scăpai de mine. Alergam, plîngînd, la mama, care striga la matală : fabricantule, să nu-mi bați odorul, că te spînzur de limbă... (Ride.)
- TURCALEȚ (furat, cu ochii umezi în gol) : Gil era mai mic ca tine, dar mai voinic, și tot așa striga la mine : să n-o mai bați pe Pestrîtă, că te omol cu plaștia... (Rid amîndoi — amîndoi luptînd cu înduioșarea.)
- PESTRITĂ : Stai, că era să uit : e adevărat că Gil a plîns cînd m-am măritat ?
- TURCALEȚ : Na, ce-o mai fi și asta ?
- PESTRITĂ : Știi că el nu mi-a spus niciodată, dar am simțit că-i ceva cu el și i-am spus mami. Și dînsa zice : ar fi dragoste cu păcat, că sînteți veri buni. Pe urmă, cînd eram la nuntă, vine Vasilica la mine și zice : fă, tu te bucuri că ești mi-reasă, și Gil plînge ca un prost ! O fi adevărat ?
- TURCALEȚ : Parcă mai ții eu minte ? Sînt cinci ani de atunci...
- PESTRITĂ : Că bine zici ! O fi uitat și el...
- TURCALEȚ : Asta-i sigur ! Uituc ca el, mai rar...
- PESTRITĂ : Atunci... să vorbim altceva. Ce-i acolo ? (Două coperte de carton.)
- TURCALEȚ (arată ce păstrează între coperte) : Nașteri pentru stele. Făcute de Gil.
- PESTRITĂ (le privește, în tăcere) : Frumoase. Și-acolo ?
- TURCALEȚ : Modele de traforaj. Făcute tot de Gil. Colivii. Le lucrez la primăvară.
- PESTRITĂ (întinde mîna spre cutia în care bătrînul își adună banii de înmormîntare, lăsată pe masă încă din prima scenă a tabloului).
- TURCALEȚ (a tresărit, a pus mîna pe cutie) : Nu, asta... nu te privește pe tine. (Nu vrea să-i arate ce are înăuntru.) Ești prea tînără ca să nu rîzi de mine cînd ți-aș spune.
- PESTRITĂ (copil, ca odinioară) : Să văd. Vreau să văd.
- TURCALEȚ : Dacă ești cuminte, ți-arăt.
- PESTRITĂ (tot în joc) : Poftim că sînt.
- TURCALEȚ : Să vezi, am o datorie pe care au s-o plătească alții pentru mine, și-am adunat... (Deschide capacul, îi arată.)
- PESTRITĂ (ochii mari) : Bani ? (Ca un virtuj sub frunte.) Mulți ?
- TURCALEȚ : Poți să cumperi cu ei, pe șapte ani, o palmă de pămînt...

(*Bate cineva în geamul din fund și fluieră, un semnal cunoscut.*) Gil! (*Dă fuga și deschide. Pestrița n-a auzit, nu-și poate lua ochii de la cutie. Alte ciocănituri în geam și alt semnal, bătrînul a lăsat cutia pe masă, cu capacul închis, și a plecat spre fund, cu pași grabnici.*) Stai, haimanaua lumii, stai... (*Merge și deschide. În timp ce lipsește Turcalet din scenă, joc la Pestrița cu cutia cu bani — ispită mai puternic decît voința ei — bătrînul se întoarce cu Gil.*) Asta nu se face. Am tras o spaimă...

GIL (*plouat, dar nu obosit, mai mult copleșit, încîntat, cu o lumină nouă pe figură, ca un om care se întoarce dintr-o călătorie uimitoare, la care nu se aștepta*): Nici nu știi matală, bunicule, de unde... (*O vede pe Pestrița; lingă ea, parcă se sfîșie s-o mîngîie.*) Și tu mă așteptai... (*Pe bancă, la picioarele ei.*) Nici nu știți, voi, de unde viu. Frumoasă-i viața! Tare-i frumoasă, mă, pentru alții... (*Vers.*)

TURCALEȚ (*mai mult face pe supăratul*): Ce să spui: mare descoperire ai făcut. Nu era nevoie să umbli hai-hui, pînă acum, și s-ajungi acasă ca o jigodie murată, ca să afli una ca asta.

GIL: Așa crezi? Bine. Află, atunci, că mai am și alte descoperiri. Dacă vrei, le fac panglici și le scot pe nas, ca scamatorii. Poftim, ca să vezi. (*Reazemă capul de picioarele Pestriței.*) Să nu te superi, scumpă Ofelie, dacă stau cu capul între picioarele tale.

PESTRÎȚA (*gest să-l îndepărteze*): Ce, ai înnebunit?!

TURCALEȚ: Gil! (*Duce un deget la obraz, ca și cum ar voi să spună c-a întrecut măsura.*) Tocmai tu? Îmi pare rău...

GIL: Vorbe, vorbe, vorbe... (*Vers.*) Norul de colo seamănă cu o cămilă, Polonius, iar tu, Ofelia, ești o prefăcută. Gata. Fă-ți catrafusele și pleacă la mînaștire.

PESTRÎȚA (*privire semnificativă*): Bunicule...

TURCALEȚ: Am înțeles. (*Face semn că Gil e beat.*) Cine știe cu ce haimană s-a-nhăitat și de cînd cutreieră cîrciumile. (*Lîngă bancă.*) Tu, fată (*o ia de mîină și o dă jos de pe masă*), te duci să faci nani, iar noi... (*rămas fără reazemul picioarelor Pestriței, Gil se lasă pe spate, pe bancă.*)... noi o să punem capul la burlan, să

ne trezim. (*O duce pe Pestrița spre ușa odăii din fund.*)

PESTRÎȚA (*cu o grijă destul de curioasă*): Să-l culci repede. Și să adormi și matală. Auzi? Ești tare obosit.

GIL (*declamat*): Ofelia, Ofelia, să nu te mai culci cu Lerică, scumpă fecioară, c-o să te muște de nas și pe urmă nu mai ai ce face cu bătăistele.

PESTRÎȚA: Ce-o fi băut de i-a luat mințile? Urît face... (*Spre ieșire și-a adus aminte.*) Culcă-l! Auzi? Culcă-l repede...

TURCALEȚ: Fii fără grijă, că-l doftoricesc eu...

(*Pestrița a ieșit în fund, bătrînul coboară spre Gil.*)

GIL (*se ridică, e stăpîn pe gesturi, pe cuvînt*): A plecat?

TURCALEȚ (*surprins un moment*): Ia ascultă, să nu-mi faci inima sfîrlează, că mă supăr. Mă rog, să ne-nțelegem: ți s-a urcat băutura la cap, ori nu?

GIL (*cu un neastîmpăr curios în el*): Băutura mai puțin, gîrgăunii — ceva, ceva mai mult. Pînă una alta, bine c-am scăpat de Pestrița. Trebuie să stăm de vorbă. Numai noi. Am ajuns la o răscruce. Am nevoie, mai mult ca oricînd, de un sfat. Lasă, nu te mai încrenta așa, că n-ai să poți citi în mine ca în „Visul Maicii Domnului” și nici n-ai să pătrunzi o taină pe care numai vecinul cu milioanele ar fi în stare s-o descurce. (*Stă cu bătrînul pe bancă.*) Ascultă. Eu, bunicule... (*Nu găsește cuvîntul, nu-și află astîmpăr — se ridică.*) Uite că nici nu știu cum s-a-ncep... (*Și-a adus aminte.*) Stai că era să uit. (*Caută. Îi dă lui Turcalet doi pumni de gologani, pe măsură ce-i scoate din buzunar.*) Banii de la librar. Pentru stelele pe care le-am dus. Numără-l. Nici o lipsă. Așa. Și încă ceva, altă dată să nu mă mai trimiți în oraș, că-i pericol mare. Te trag de mîncă toate ispitele vieții. Cum m-au tras pe mine, astă-seară. Ca niște femei minunate, în fața cărora îți vine să plîngi de fericire, să-ți pui sufletul în palmă și să-l suflî spre cer, ca pe un fulg...

TURCALEȚ (*a luat banii de la Gil, a trecut la masă, a pus banii în cutie și cutia în sertarul mesei*): Cum văd eu, tot ai tras tu o dușcă de vin, pe unde-ai fost...

GIL (*l-a privit, suris amar*): Să nu te superi, bunicule, dar vecinul cu mi-

lioanele m-ar înțelege mult mai ușor, în clipa asta. Oricum, am început să cred, ca el, în noroc, în sfînta întîmplare, în viața asta care ne ia uneori de mină, ca pe milogi, și ne arată drumul spre mai bine. Ferice de nebulii care au curajul s-o asculte.

TURCALEȚ : Frumoase vorbe, n-am ce zice. Numai că, dacă nu mă lămurești, dacă nu-mi spui ce-i cu tine și pe unde mi-ai fost...

GIL : Am fost în cea mai luxoasă cafenea de la centru, mă.

TURCALEȚ : Cine ?

GIL : Am fost la teatru, cu boierii, în lojă.

TURCALEȚ : Cum ?

GIL : Și pe urmă am mîncat la cel mai mare restaurant — tot cu boierii.

TURCALEȚ : Care boieri ?

GIL : Cine, cum, care boieri ? Eu. Așa cum mă vezi. Niște boieri cu păsărică la cap, ca mine. Acum ai înțeles ? Nu ? Nici eu. Mi se pare și acum c-a fost un vis...

TURCALEȚ : Numai să nu fi fost deșertăciune goală, ca orice vis.

GIL : Să vezi. Mă duc cu stelele. Librarul vede nașterea cu sfinții și magii îmbrăcați ca lucrătorii de la noi, și rîde. Pe urmă o arată la doi mușterii. Un pictor și un inginer. Tineri amîndoi. Și numai suflet. Parcă un Suflețel și un Sorcovăț, născuți sub altă zodie. Pictorul se miră. Cine-a făcut asta ? Nașterea cu lucrătorii. Îi spun. Bravo, ai talent. Și de ce i-ai îmbrăcat, pe Maria, pe Iosif și pe ceilalți, ca pe niște lucrători ? Am citit undeva, domnule, că și alți pictori i-au îmbrăcat pe sfinți în veșminte din țara lor. Pe lîngă asta, Iosif n-a fost meseriaș ? Bine, bine — ride inginerul —, dar nu meseriaș român. Acum rîd eu. Matala să fii sănătos, că se nasc atîția Cristoși și la noi... Se uitau la mine, uite-așa.

TURCALEȚ : Să te ia la palme, nu altceva...

GIL : Asta s-o crezi matala. Nu ți-am spus, adineauri ? Altfel de oameni amîndoi. M-au descusut : cine sînt, ce fac, unde stau și cu cine, ce planuri am, cine m-a învățat să desenez și să colorez, ce cred eu despre una și despre alta. Parcă erau procurori. Nu le-am ascuns nimic. Vorbind, ne-am pomenit umblînd pe străzi. Mi se făcuse foame și le fac semn : hai să luăm cîte-un covrig, că fac eu cînte... Au rîs : ține banii, că te bate moș Turcaleț...

TURCALEȚ : Eu ? Să te bat eu ? Pentru cîțiva gologani ? Să le spui c-am zis eu să le fie rușine pe la nas.

GIL : A fost o glumă. Rideam tustrei și vorbeam tare, ca pe maidan. Ajungem în centru. Fac eu cînte, zice inginerul și mă împinge pe o ușă. Cafenea. Nici biliard și nici stos. Numai lumină și oglinzi și canapele. Stăm la o masă. Comandăm capuștineră cu frișcă și cozonac. Mîncăm. Pictorul cere țigări. Stăm așa, picior peste picior, și fumăm. Prieteni. Oricum, zice inginerul, amicul ăsta — de mine era vorba — are mai mult talent decît zugravii care fac sfinți rahitici prin biserici. Un elev ca el n-ai să mai găsești. Pictorul mă bate pe umăr și iar fumăm. Tot așa : picior peste picior și prieteni. Pe urmă începe vîntul și ploaia. Prăpăd. Na — oftez — cum ajung eu, acum, pînă la noi în mahala ?

TURCALEȚ : Ți-era frică să nu te topești. Sau începuse să ți se urce boieria la cap. Așteptai să tragă trăsura la scară.

GIL : Eu ? N-am ce zice, bine mă mai cunoști...

TURCALEȚ (sincer, dulce) : Am glumit, mă, pușor.

GIL : Nu știi ce-i cu matala. Numai în răutăți mă ții de cînd am venit acasă.

TURCALEȚ : Eu ? N-am ce zice, bine mă mai cunoști...

GIL : Te cunosc, nu te cunosc... gata : nu mai am nimic de spus.

TURCALEȚ (prefăcut nepăsător) : Așa. Mai bine. Spui drept că nu eram deloc curios să aflu... Nici nu se mai cade, om bătrîn cum sînt, să-mi pierd vremea cu toate nimiciurile.

GIL (asta e prea mult) : Nimicuri ? Frămîntările mele de acum, sfîșierile sufletului meu și viața mea de mîine, nimicuri ? Află, atunci, că ești un fabricant cîr_pănos, un zgărie-brînză — cum a spus inginerul — și un Turcaleț rău de gură. Să știi că... de mîine : pa, nu ne mai vedem !

TURCALEȚ (ride) : Gil, băiatule, ar fi o copilărie să crezi că... tocmai eu...

GIL : Nimic ! Mă duc la pictor. Să nu mă mai ia nimeni peste picior, să-i fie cuiva milă de mine și să mă ducă la teatru și de acolo la restaurant, în loc să mă lase să plec, golăneț, cu talpa ruptă, prin ploaie și vînt, ca să nu mai zică un moralist simandicos că mi s-a urcat boieria la cap.

TURCALEȚ : Gil, nu înțeleg...

GIL : Gata. Așa mi-a spus, când ne-am despărțit, și așa fac : mă mut la el.

TURCALEȚ : La cine ?

GIL : La pictor.

TURCALEȚ : Ce, mă, ai înnebunit ?

GIL : Miine mă așteaptă. La el acasă. Și mă duc. M-am săturat de ocări, de morală și de trai prost. (Stă pe scaun, la masa rotundă, cu spatele la bătrîn.)

TURCALEȚ (se clatină ca și cum ar fi primit o lovitură în plină figură, fără veste) : Acum, pune-mă tu cu capul la burlan, să mă dezmeticesc... (Pași, lângă Gil — nu găsește cuvîntul, e risipit.) Asta, vezi bine : cui nu i-ar plăcea să aibă un ajutor ca tine ? Numai că, aici, tu ai fost meșter și eu ucenic, pe cînd acolo... Sigur că acolo o să-ți faci alt rost în lume, că n-o să mai înduri mizeria de la noi. Să ne ierți, sufletețul moșului, c-am fost săraci și rîi — săraci din mila cerului și rîi ca toți săracii pămîntului, pe care-i întoarce necazurile și nevoile pe dos... Mă bucur, mă... Cum să nu mă bucur, dacă-i vorba de binele tău, de norocul tău ? Bine că tu, cel puțin, scapi, te rupi din valea asta a plîngerilor. Nu, să nu crezi că mă doare c-o să ne despărțim sau... Am lucrat mult cu lampa și-mi lăcrimează ochii, dar mă bucur din toată inima... Numai atît să-i spui pictorului, care-o fi el acolo : că-mi ia și lumina și bucuria puțină și amară, și tot rostul traiului, da' eu tot nu sînt supărat pe el, fin'c-a zis că sînt în stare să te bat dacă o să cumperi trei covrigi din banii de la librar... Na, c-am început s-o iau razna. Spui palavre, în loc să te las să te culci, că ești ud și trudit. Lasă, că mai vorbim noi. Miine o să ne sculăm mai limpezi la cap și... pînă una-alta : să stingem lampa. (Se urcă pe bancă, stinge lampa. S-a făcut întuneric. Numai prin ușa de la odaia lor, din primul plan, unde e o lampă aprinsă, pătrunde în scenă o fișie de lumină galbenă. În geamurile din fund bate ploaia și se văd de departe, cu lumini, zidurile fabricii de peste maidan. Un moment de tăcere, în întunericul ce s-a făcut. Apoi se aude glasul bătrînului, ca o sfișiere.) Doamne, Dumnezeu, ce mic, ce plumb și ce scîrbă ți se face sufletul, uneori, și cum îți vine să-l verși... (După o clipă, plînsul înăbușit al lui Gil. Turcaleț, repede

lîngă el.) Gil, ce-i asta ? Tocmai acum să plîngi, cînd... ? Nici nu știi tu cît sînt eu de vesel că — un noroc ca ăsta, nevisat...

GIL (plîngînd) : Ceartă-mă, bate-mă, iartă-mă, bunicule, c-am fost prost, adineauri, aiurit. Mi s-a părut că rîzi de mine și-am vrut să te necăjesc, dar nu plec, nu te las singur, nu pot să plec de lîngă voi.

TURCALEȚ : Așa ceva să nu mai spui ! Să nu mai spui, că mă supăr. La noi, la mine, mai ales, să nu te gîndești. O rablă ca oricare alta. Nu mai am ce să cer de la viață, ce să sper și să aștept. Miine-poimîine vine sfînta cu catastivul în care-mi sînt numărate zilele. Maica, la fel. Pe cînd tu... tu ești tînăr, puîșor, și ești dator să lupți, să birui. Să nu te uiți în urmă, spune la poveste. Nu mai ești un copil, să te cocoleșezi lîngă mine. Ești un bărbat, o minte și o putere să mute munții din loc. Gata : puil a făcut aripi. Dacă se sfîiește să zboare, se clatină craca și-l aruncă afară din cuib. Pe lîngă asta : nu te duci peste țări și mări. Putem să ne vedem, cînd ne-o fi dor... Viu la tine în vizită sau ne întîlnim acolo, la capuținer cu frișcă, să stăm picior peste picior. Mă îmbrac cu haina aia nouă de lustrin. La urma urmei, am să pun și cravată. Păcat că n-am guler tare. La o adică, putem să ne scriem în fiecare zi cîte o carte poștală. Nu-i așa, puîșor ?

GIL : Nu știu. Nu mai știu ce-i cu mine. Lasă-mă să stau așa (cu capul pe umărul lui), ca altădată, cînd mi se părea viața numai cîntec și joc. Toate gîndurile mi-s risipite și mi-e sufletul ciunt, împărțit...

TURCALEȚ : Miine o să te deștepți înviorat. Afară o să fie soare. Viața o să clocote în jurul tău și o să te cheme. Ai să pleci cîntînd, ca un soldat.

GIL : Ce bine-ar fi să-mi pot aduna sufletul, să-i cresc aripi și să vă pot cuprinde în ele pe toți, toată lumea asta de săraci și de năpăstuiți, să vă duc cu mine pe unde m-or duce pașii.

TURCALEȚ : Tocmai asta să n-o faci, puîșor ! Sufletul tău e floare, mă, nu-i cîrpa în vîrf de băț, să-l scoți în bătaia vînturilor. Ascunde-l de oameni, apără-l, că altminteri ai să plîngi amarnic într-o zi.

GIL : Sufletul, bunicule — sufletul meu, care a cîntat întotdeauna pentru voi...

Peste cîteva clipe, în același decor.

Bătrînul și Gil s-au dus să se culce. Ușa de la odaia lor e închisă.

În scenă e întineric. Afară a stat ploaia. Numai vîntul şuieră, în răstimpuri, pe sub streșini. Trece luna printre nori și aruncă, în răstimpuri, în geamurile din fund, lumină. Mai ard luminile la fabrica de peste maidan. Trece un întîrziat, cîntînd — cîntecul se duce cu el și se pierde în noapte.

PESTRÎȚA (apare din odaia din fund, la început ca o umbră albă, parcă prelinsă pe geamuri. S-a oprit, după ce a înaintat cîteva pași în scenă și ascultă. Nu se aude nici un zgomot în odaia bărbaților. Cu siguranță că dorm. Merge spre masa de lucru a bătrînului, atentă, dibuind, cu brațele întinse, antene. S-a oprit, tresărit : piciorul a atins banca. Altfel n-a fost nimic. A întins mîna, de dincolo de bancă, de unde s-a oprit, dar degetele abia ajung pînă la marginea mesei. A făcut un pas și încă unul, spre capătul mesei, dar a tresărit din nou și a încremenit cu ochii la ușa din primul plan. Nu se mișcă. Ascultă, încordată. Apoi se întoarce, smucit, spre masă și caută repede, cu febrilitate. Nimic. Nu-i pe masă ce caută. Brațele au rămas încurcate printre hîrtii, foije și cutioare) : Parcă aici era. (Palmele caută, pipăie, de astă dată cu mișcări atente, precaute. Nu găsesc ce caută.) Unde să fi pus-o oare ? (Un moment, pe gînduri, nemîșcată, așa cum s-a aplecat peste masă, și se repede în urmă, cu febrilitate egală, spre sertarul mesei. L-a deschis. Caută. A găsit cutia cu bani. Un strigăt, repede, sugrumată de satisfacție, și scoate cutia din sertar. A strîns-o la sîn și privește drept, fără să se miște, spre ușă. Nici o mișcare, nici un zgomot nu se aude. Nu mai are nici o grijă. Nerăbdătoare, numai, să plece mai repede. În trecere, pe lîngă colțul mesei, a lovit o sticlă care se răstoarnă, cade, se sparge. Pestrița, spaimă, se întoarce și privește mecanic spre cioburile de jos. Ușa de la odaia bătrînului s-a deschis. Ea vrea să fugă.)

GIL (i-a tăiat drumul — e numai în cămașă și pantaloni, desculț. Se privesc o clipă. El, cu nedumerire. Ea, ca un animal încolțit) : Ce-i cu tine ? Ce-ai făcut ? Ce cauți aici ?

PESTRÎȚA (nu știe cum să ascundă mai bine, cu mîinile, cutia cu bani) : Nimic. Lasă-mă.

GIL : Ce-ai ascuns acolo ?

PESTRÎȚA : Unde ? Ce te privește pe tine ?

GIL (lîngă ea, a prins-o de mînă, vrea să vadă ce ascunde) : Pestrița, dacă...

PESTRÎȚA (se zbate să scape) : Nu, lasă-mă. Să știi că te zgîrii, că te mușc și... (A început o luptă surdă.) Au ! Mîna ! Mă doare ! (Un scîncet, mai mult.) Pentru Lerică ! Nu mai pot fără el ! Gil, puiule, lasă-mă...

GIL : Nu se poate ! Asta nu se poate !

PESTRÎȚA (cu o nouă încercare să scape, să fugă, Gil i-a răsucit mîna, ea nu mai poate stăpîni un geamăt de durere — cutia a căzut la picioarele lor, banii s-au risipit).

MAICA (glasul ei, din odaie) : Care-i acolo ? N-auzi, care-i acolo ? (Gil și Pestrița au încremenit, cu ochii spre odaia bătrînei.)

PESTRÎȚA (repede, șoptă) : Mama ! Să nu mă spui ! Mă omoară dacă mă spui... (Pași să fugă.)

MAICA (a intrat cu o lumină în mînă).

PESTRÎȚA (s-a oprit).

GIL (în mijlocul scenei — cutia e la picioarele lui, banii risipiți pe jos).

MAICA : Ce-i asta ? Ce-i cu voi ? (A pus lumina pe masa rotundă.) Ce, nu s-aude ? Ce-ați făcut aici ? (Vede cutia, banii pe jos.) Ai cui sînt gologanii ăștia ?

PESTRÎȚA (un mijloc disperat de salvare) : Banii lui Turcaleț. Gil, mamă. A vrut să-i fure. L-am prins cînd a vrut să-i fure...

GIL (a ridicat privirea spre ea, tresărit, surprins, mut).

MAICA : Cum ? (Lîngă Gil, l-a prins de umăr și-l scutură.) Tu, Gil ? Ai vrut tu să... ? În halul ăsta ai ajuns ? N-auzi ? Nu răspunzi ? Na ! (O palmă, încă una.) Scîmăvia dracului ! (Spre fund, a împins-o pe Pestrița, mai mult un brînci, să se ducă să se culce — fata a ieșit. Bătrîna, oprită lîngă ușă.) Toate ca toate, dar hoți la mine-n casă... Să fim înțeleși ! Mîine, băiatule : catrafusele și potecuta ! (A ieșit trîntind ușa.)

GIL (a tresărit la zgomotul ușii trîntite și privește împrejurul lui — parcă s-ar deștepta dintr-un vis urît. Se rupe cu greu din loc și pornește încovoiat, cu pasul greu, spre ieșire. Afară, a fluierat, prelung, un gardist de noapte. Gil s-a oprit. Are un fior

de frig și se pipăie, se vede dezbrăcat... Șuieră vîntul iar pe sub streșini. El are alt fior. Șovăie. Vede cutia și banii pe jos. Se apleacă, îi adună în cutie. Vrea să pună cutia la loc, în sertarul mesei, dar o privire spre odaia femeilor ne mărturiseste gîndul lui: dacă lasă banii acolo, Pestrîța poate să încerce din nou să-i fure. Pași spre odaia bătrînului. S-a oprit. Nu știe ce să facă. Vede lumina de pe masa ro-

tundă. Se apropie de masă. Stă pe scaun. Brațele încrucișate pe piept, peste cutia cu bani. Alt fior de frig. Vede pelerina. O ia, din nou lîngă masă. Ia cutia cu bani și-o pune pe genunchi, ascunsă sub pelerină, și rămîne cu ochii mari în lumina lăminării. Cu un oftat în tăcerea ce s-a făcut): Ce mic, ce plumb, și ce scîrbă ți se face sufletul, uneori, și cum îți vine să-l verși...

A D O U A P A R T E

4

Același decor, după cîteva ore de la ultima întîmplare.

Soarele printre nori, biruitor.

Luminarea de pe masă a ars toată, s-a stins.

Gil a fost doborît de somn. Doarme cu brațele pe spătarul' scaunului și cu capul pe brațe. A aripă a pelerinei i-a alunecat de pe umăr. Dezvelit, cum a rămas, Gil s-a strîns mai mult pe scaun.

Fluieră undeva o fabrică — lung și pe urmă scurt.

TURCALEȚ (a băgat numai capul, prin întredeschizătura ușii de la camera lui. E ciufulit și numai în cămașă, cum s-a dat jos din pat. Nu e mai puțin îngrijorat): Gil! (Așteaptă.) Gil, ești aici? (Nici un răspuns.) Na, să vezi poznă! (A dispărut în camera lui.)

GIL (a mormăit ceva în somn, s-a mișcat și a adormit iar. Altă uzină fluieră, și tot așa: o dată lung și pe urmă scurt).

TURCALEȚ (a intrat repede, din cămara lui. N-a stat decît să-și îmbrace pantalonii. E aproape în panică): Gil! (L-a văzut, s-a oprit, are un suspin de ușurare.) Slavă cerului! (Lîngă el, îl bate ușor, mai mult i-a pus palma pe umăr.) Gil, ce cauți aici, inimioară? De ce n-ai rămas în pat?

GIL (fior, mai mult în somn): Frig!
TURCALEȚ: Și încă ce frig! Am tremurat eu, sub plapumă, și nu era să tremuri tu aici, cum te afli? (În acest timp a ridicat pelerina și l-a învelit.)

GIL (a strîns pelerina la gît, cu amîndouă mîinile): Frig!

TURCALEȚ: Păi vezi ce faci? Asta-i ispravă de om cuminte, să pleci din așternut și să te canonești ca un...? Nici nu știi ce spaimă mi-ai tras.

Mi-a fost frică, sufletelul moșului, c-ai plecat la pictorul tău, așa: fără să mă scoli, fără să-ți iei rămas bun de la mine, fără... ca de lîngă un străin.

GIL (n-a deschis ochii — dimpotrivă, se cocolește mai mult sub pelerină, să se încălzească, și răspunde cu un glas care vine și din vis și din tristețe, muzicalizat): Am să plec, bu-nicule, am să plec. Craca s-a scuturat singură și m-a aruncat afară din cuib, cum ai prevestit aseară. Am așteptat să te scoli, să-ți dau cutia și...

TURCALEȚ: Care cutie?

GIL: Cutia cu bani.

TURCALEȚ: Care bani?

GIL: Banii pe care am vrut să ți-i fur azi-noapte. Stai că sînt la mine, aici... (Caută cu mîna sub pelerină, are o tresărire; a deschis ochii mari, a rămas un moment așa, încrîmenit, apoi aruncă colțurile pelerinei în lături și umblă cu mîinile, repede, de-a lungul pulpelor, se pipăie în sin — a rămas interzis un moment, cu ochii în gol și parcă încearcă să-și aducă aminte.) Nu se poate! Erau, i-am pus... Am uitat sau...? Știu bine că... (Se pipăie în sin, caută pe masă, se ridică, dă scaunul la o parte, să vadă dacă n-a căzut cumva cutia sub

el, în timpul somnului — a rămas din nou nemișcat, cu o panică în el care crește.) Asta... nu se poate!

TURCALEȚ: Ce-a fost, mă? Ce s-a întâmplat? Ce cauți?

GIL (și-a prins capul în palme): Stai, bunicule, stai — că-mi crapă țeasta. Când... azi-noapte, când... erau aici. Am adormit cu mîna încheștată pe cutie, am... (Caută pe masă, repede, și sub masă — privește prin încăpere, nu știe unde să caute mai întii — repede, la masa de lucru a bătrînului, și caută printre cutii, pe sub hirtii colorate și foite; a rămas rezemat de masă, cu un început de virted în el.) Unde... unde să fie, că-n altă parte n-am...

TURCALEȚ (din ce în ce mai mirat și mai îngrijorat): Gil, ce cauți sau ce-i cu tine? Mă sperii, nu înțeleg ce...

GIL: Nici eu... parcă nici eu nu mai înțeleg ce-i cu mine și pe ce lume mă aflu! (Are o tresărire și caută în cutia mesei — nu găsește nimic. Un strigăt de disperare.) Nu se poate! Asta nu se poate! (Și mai înainte ca bătrînul să poată articula un cuvînt, pași spre camera femeilor.) Pestrîța! Pestrîța!

MAICA (glasul ei numai, de dincolo): Care-i ăla, mă? Ce vrei cu Pestrîța?

GIL (într-o stare de răsucire în el și de neastîmpăr, care-l face să uite și cu cine vorbește și de blindețea lui de totdeauna): Mă privește ce pofțesc! Am să-i spun Pestrîții, nu dumitale!

TURCALEȚ (speriat): Ce faci, Gil? Nu striga la ea, sufleteț, că-i nebună și...

GIL: Pestrîța!

MAICA (a intrat, dă cu ochii de Gil și are un gest de surprindere și de necaz): Ce, tu erai? Mai ai nas să strigi? Speram să nu te mai găsesc în casă, după isprava de azi-noapte.

GIL: Tocmai d-ăia o aștept pe Pestrîța: să lămurim isprava de azi-noapte! Numai eu cu ea putem ști cîți hoți au fost și ce isprăvi au făcut. Pentru că a mai fost cineva...

MAICA: Nu mai spune! Faci pe nebunul, cum s-ar zice, și-ncerci să arunci moartea-n țigani! Mă, pun-gășule și risul lumii, nu te mai zvîrcolii, că nu scapi. Te-a prins Pestrîța și te-am văzut eu! Pe mine nu mă protestezi! Pîn-aici ți-a fost! Ți-am mai spus-o și ți-o spun și acum: gata, la mine-n casă să nu te mai văd, să nu te mai prind!

GIL (ca un ecou): Bine, Maică, am să plec...

MAICA: Să te duci nouă cu-a brînzii și să te văd cînd mi-oi vedea ceafa — că mult venin mi-ai făcut tu, derbedeule!

TURCALEȚ (căzut din cer, între ei): Ascultați, eu... mă uit la voi și v-ascult și...

MAICA: Ce s-ascult, mă, prost bătrîn? Nu ți-am spus că tu o să-i porți păcatele și ponoasele? Na, ia-l și pupă-l și pe urmă dă-te cu tîrtăcuța de pereți, că numai tu i-ai ținut parte și l-ai cocoloșit, de-a ajuns cum îl vezi: un stricat, un borfaș și-o pacoste. Sau n-ai aflat ce-a făcut? Stai să-ți spun, ca să te bucuri. Pestrîța l-a prins, azi-noapte...

GIL (cu o nouă răsucire în el): Pestrîța! De ce nu vine Pestrîța?

MAICA: Ia ascultă, mă, să nu mai strigi așa, la mine-n casă, că te plesnesc de...

PESTRÎȚA (a intrat repede): Ce-i, mămico, cu cine... (Are o tresărire cînd îl vede pe Gil și pare că nu-i poate suporta privirile.) Gil, de ce te uiți la mine?

GIL: Surioară, nu știu dacă ți-am făcut vreodată un bine, dacă te-am scăpat vreodată de o năpastă, dar te rog... mă rog la tine ca la o icoană să... Banii bunicului, Pestrîțo, pe care a vrut să-i fure cineva, azi-noapte...

PESTRÎȚA (repede, în panică): Tu ai vrut să-i furi! Și te-am prins! Știe și mămica, a văzut și dînsa că te-am prins și...

TURCALEȚ (are un gest de surprindere și îndurerare — cu capul în mîini pe bancă):

GIL: Bine, surioară, eu am vrut să-i fur! Sigur că numai un borfaș, un derbedeu și un pungaș, un risul lumii, ca mine, trebuia să-i fure. (Cu o disperare care crește din nou în el.) Dar pe urmă am adunat banii și i-am pus în cutie. Am vrut să-l aștept pe bunic să se scoale și să-i dau banii-n mîină, și-am adormit pe scaun că eram trudit... Nu știu cînd am adormit, dar cutia era la mine, încheștasem mîna pe ea, și-adineauri, cînd m-am trezit, n-am mai găsit-o. (Cu înfeles.) A mai fost un hoț, surioară, care mi-a furat-o.

MAICA: Ce?

PESTRÎȚA: Care hoț?

GIL: Asta am vrut să te-ntreb și eu: care hoț? Cum m-ai prins pe mine, puteai să-l prinzi și pe el. Poate l-ai văzut, poate-l bănuiești, poate ți se face milă de mine și vrei să spui adevă-

rul, să mă scapi, să-mi scapi suflul de osînda asta! Mă omori, surioară, dacă...

PESTRÎȚA: Vai de mine, mămico... e nebun! Nu știu nimic; n-am văzut pe nimeni. După ce l-am prins cu banii moșului, am plecat dincolo cu matala și m-am culcat. M-am culcat și... am adormit și... Să-mi sară ochii dacă...

MAICA: Nu te mai jura, fă proasto! Tu nu vezi că-i minciună cu ciucuri, s-o vadă și-un prost ca ăsta bătrîn? Cine-a mai fost în casă, afară de noi? Sau... te pomenești că ți i-am furat eu, nepoate? Fugi, mă, că nu se prinde! Cine-a vrut să-i fure-nții, tot ăla i-a șterpelit și pe urmă.

GIL (cu o tresărire, către Pestrîța): Ai auzit, surioară? Adevărul! Tu nu crezi că ăsta-i adevărul?

PESTRÎȚA: Nu cred nimic, nu știu nimic! (*Plînge.*) Ce-ai cu mine?

MAICA: Asta are: că l-am prins cu mița-n sac și nu știe cum să scape, pe cine s-arunce vina. Nu-ți fie frică, fata mamii, că nu-i merge borfașului, cu mine! Mă, lepădătură de maidan, să nu-ți mai aud gura și să nu mai încerci să ne faci părtași isprăvilor tale, că te prind de chică și te scutur! Să nu mă scoți din fire, că pun joarda pe tine și te trimit ferfeniță la spital! M-ai înțeles, ori nu? Și încă ceva: haide, tâlpășita! Acum! Să nu te mai vâd!

PESTRÎȚA (sfioasă, dar cu un sentiment vădit de înduioșare): Mămico, săracu', să nu...

MAICA: Să taci! (*Către Turcaleț.*) Și tu, mă, ăla bătrînu': să fim înțeleși! Acum vezi ce șarpe ai încălzit la sîn! Gata! Dă-i boarfele afară din odaie și pupă-l, că nu-l mai vezi! Nici eu să nu-l mai vâd, cînd m-oi întoarce! Cu tine vorbesc, Turcaleț! Să nu zici că nu ți-am spus, că mă ia cu supărare mare și pe tine, pacoste bătrînă! (*Pași spre camera ei.*) Hai, fata mamii, lasă-i dracului de stricați, sări-le-ar... (*A ieșit.*)

PESTRÎȚA (pași, în urma bătrînei — s-a oprit și privește spre Gil, cu milă parcă, în orice caz, cu o vădită emoție): Gil! (*Ar vrea să spună ceva și parcă nu găsește cuvintele.*) Să... să știi, Gil, că... (*O îneacă lacrimile și iese repede.*)

(*Gil a rămas în picioare, cu bărbia în piept, mut. Turcaleț, rămas pe bancă și tot așa: cu capul în palme.*)

CORUL (care a început să se audă, îngînat și de departe, după ieșirea Maicii, se aude lămurit acum):

Viață fără preț și fără rost —
Mila ta pe drumuri ne aruncă...

(*Ultimul vers se pierde, parcă furat de vînt — glasurile se aud tot mai departe, dar la un moment dat se desprinde lămurit, din îngînarea de glasuri.*)

Ce-ai cu noi, cumătră fără nume?
(*Și pe urmă se face liniște, liniște apăsătoare.*)

TURCALEȚ (a ridicat capul din palme, privește în jurul lui, parcă deșteptat dintr-un vis urît — îl vede pe Gil și vrea să se ridice, să se ducă la el): Gil, băiatule!... (*Dar nu are putere și recade pe bancă — Gil repede lingă el să-l sprijine; bătrînul i-a luat mîinile, se uită la el și pare că nu-l vede, e deprimat.*) Gil, suflătețule, uite c-am ajuns și pacoste bătrînă și orb, că vreau să te vâd, să mă uit în ochii tăi, cum știu eu, și mi se pare că ești mic și negru și departe. Nu știu cum să fac, mă, să te-aduc mai aproape de mine, de inimă, de tot ce-am crezut eu frumos și bun în tine. (*Gil cade în genunchi în fața lui.*) Așa! (*I-a luat capul în palme.*) Acum te simt lingă mine. Ochii, să-ți vâd suflatul prin ei. (*Gil îl privește, fără să se miște, cu ochii mari.*) Cu suflul tău, pe care-l cunosc și pe care nu l-am înșelat niciodată, vreau să stau la o parolă. Nu-i așa că nici el n-o să mă înșele?

GIL (ca un copil): Nu, bunicule, nu...

TURCALEȚ: Bine! (*Un moment, să-și stăpînească emoția — poate, să-și adune gîndurile.*) Gil... să știi că banii din cutia aia blestemată fi adunaserăm tot pentru voi. Adică pentru Maica, pentru tine, pentru cine-o fi lingă mine, cînd o fi să mor. Nu erau prea mulți și nici de folos, că n-o să mor miine-poimîine. Tu, mai ales, dacă ai fi venit să mi-i ceri, ți-i dam cu dragă inimă. Mă înțelegi, nu-i așa?

GIL: Da, bunicule, da...

TURCALEȚ: Așa. Eu nu zic că Pestrîța sau ca nebuna aia bătrînă, că i-ai furat sau c-ai vrut să-i furi. Nu cred. Nu pot să cred, mă! Un om ca tine, Gil, nu fură, nu poate să fure. Numai că se-ntîmplă uneori să ai nevoie de bani, să ai banii la-ndemînă și totuși să nu poți face nimic cu ei, că nu-i stăpînul lor lingă tine, tocmai atunci, să-i ceri. Și-atunci, ce

te faci că ești pus la mare-ncercare ? Bunăoară, să zicem că tu, azi-noapte, te-ai gândit că nu poți pleca la pictor, așa cum te afli, că ți-ar trebui niște bani să-ți cumperi o cămășuță, niște pantofi sau o hăinuță. Ce să spui, bun gând, că mi-ar veni și mie peste mină să-l aud pe pictor, mîine-poi_mîine, că te-a cules de pe drumuri, ca pe un golăneț, că — fabricant ce mă află — n-am fost în stare să te trimit la ușa lui fără petice. După cum vezi, am fost gând la gând cu bucurie, ca-n minciunile cărturăresii. S-a-ntîmplat, în timp ce tu te frămîntai așa, ca eu să dorm ca un prost, și atunci, pentru că n-ai vrut să mă scoli, ai luat cutia cu bani și ai vrut să pleci după cum-părături, hotărît să-mi spui, cînd t-ei întoarce acasă, ce-ai făcut cu banii. Pestrița, care te auzise umblînd prin casă, dar nu știa ce-i cu tine, vine repede, te vede cu cutia cu bani în mină și — zăpăcită cum o știm — strigă că te-a prins furînd. Este ? (*Gil, gest cu capul, negativ.*) Bun, nu-i nimic, să mai încercăm. Atunci, vine Pestrița la tine și plînge, cum a plîns și-n fața mea aseară, că nu mai poate trăi fără Lerică și ți se face milă de ea. Știai că eu am ceva bani economisiți și tu te superi : na, zici tu, adică suferă Pestrița, care-i tînără și frumoasă, iar javra bătrînă ține banii la cutie. Să las banii acolo, fără nici un folos — ai zis tot tu, adică — sau s-o fac fericită pe Pestrița, cu ei ? Și cum era la mintea cocoșului, ai tras sertarul, ai luat banii și... (*Gil, același gest negativ.*) Cum, nici așa nu-i ? (*Bătrînul începe să fie contrariat, dar are, mai are răbdare.*) Stai să vedem, sufleteț, ce-ar mai fi ? (*Se gîndește, are un gest de regăsire.*) Da, ar fi și asta... Stai tu azi-noapte cu ochii-n tavan și te gîndești, ca omu' cu obraz, c-ai fost milogul pretenului tău pictoru', care a plătit și la capuținer și la teatru și la birtul cu boieri, și zici c-ar fi rușine dacă nu i-ai face și tu cîinste, să vadă că nu ești nici lîngheblide, nici sărăcie fandosită. Toate bune, dar n-ai gologani. Nu-i nimic — zici tu, adică —, are moș Turcalet și-i ține de pomană. Am să-i iau, și pe urmă-i spui cum a fost sau fi scriu o carte postală. Și-așa : te duci la sertar, iei cutia cu bani... (*Gil repetă gestul.*) Na, că nici așa n-am brodit-o ! (*Începe să nu se mai simtă bine pe bancă.*) Stai, că mai am o bănuială. Se duce Pestrița la

Maica, plîngînd, și-i spune, ce mi-a spus și mie, aseară, că se omoară dacă mai stă departe de Lerică, și nu știu cum se face că bătrîna simte că nebuna ar fi în stare să se omoare și o ia cu frig pe șirea spinării, pe Maică, și-ncepe și ea să plîngă, vai de papucii ei, că i se omoară frumusețe de fată și nu poate s-o scape, că n-are bani. Și cum plînge, și-aduce aminte c-a văzut la mine niște gologani și sare din pat. Tu o simți orbecăind prin întuneric, vii repede aici, o prinzi cu cutia în mină, și ea, nici una, nici alta, de spaimă și de rușine, că ce-o să zică vecinii, cînd vor afla că ce-a vrut să facă, aruncă vina pe tine și... (*Gil, același gest negativ, bătrînul începe să se înfierbînte.*) Atunci vine aia tînără să fure și...

GIL (*tresărit*) : Nu ! (*Și revine la tonul lui de mai înainte, de copil docil.*) Nu, bunicule, nu...

TURCALEȚ (*gest de renunțare*) : Dacă nici așa nu-i, nu mai știu ! Ori sînt prost, să dai cu mine de-a dura pînă-n gîrlă, ori... mi-ascunzi ceva. (*Gil coboară ochii, bătrînul observă, parcă înțelege și-i ia din nou capul în palme, îl privește în ochi.*) Gil ! Sufletețul moșului ! Tu știi că... pe mîinile mele ai crescut, că eu te-am legănat și eu ți-am fost și jucărie și adăpost și „înger, îngerășul meu“, ca-n rugăciune. Tu-mi cunoști toate necazurile și eu ți-am fost duhovnic. Sîntem, cum s-ar zice, preteni vechi. Și un preten ca mine nu se minte, Gil. Față de-un preten ca mine, Gil, nu poți să ai taine, mai ales într-o întîmplare ca asta, care... mă vezi în ce stare sînt ! Că orice pot să cred, mă, numai asta nu : c-ai fost în stare să furi ! Că orice blestem l-aș îndura și orice năpastă, numai asta nu : să te știu hoț, s-ajungi de batjocură lumii. Sufleteț, puiule, ar însemna să-mi văd sufletul călcat în picioare și viața scuipată și tăvălită prin praf, că tu asta ai fost pentru mine : sufletul și toată viața mea ! Acum înțelegi de ce vreau să află, de ce ești dator să-mi spui tot ce-a fost ?

GIL : Cum să-ți spun, dacă nici eu nu mai înțeleg nimic ? Banii au fost la mine. Stam pe scaun învelit în pele-rină, țînînd cutia strîns în mină. Nu știu cum și cînd am adormit, nu mai știu ce-a fost pînă ai venit matale și m-ai trezit. Ce taine mai vrei să afli ?

TURCALEȚ (ridică și el tonul, după Gil): Ce căuta cutia cu bani la tine?

GIL: Nu ți-a spus Maica și Pestrița? Am vrut să fur.

TURCALEȚ: Dacă te-au prins furînd, de ce-au mai lăsat banii la tine?

GIL: Proaste!

TURCALEȚ: Și dac-au rămas la tine și vrei să-i furi, de ce n-ai plecat cu ei? Ce nevoie mai aveai să aștepti să se scoale hoțul de păgubaș?

GIL: Nu ți-am spus că vream să ți-i dau în mînă?

TURCALEȚ: Atunci... n-ai vrut să-i furi?

GIL: Nu!

TURCALEȚ: Cine-a vrut să-i fure?

GIL: N-ai auzit ce-a spus Maica, adineauri: cine i-a furat, pe cînd am adormit.

TURCALEȚ: Ia ascultă, mă, să nu-mi vorbești păsărește și nici să nu mă duci în papainoage, că eu nu-s Iulia Poloneza, să văd cai verzi pe pereți și în ceștile de cafele! Mie să-mi spui lămurit: cine-i hoțul?

(A tresărit — Gil la fel. Afară se aude, din ce în ce mai aproape, un harmonist cîntînd un cîntec de lume și apoi un chiuit de om cu chef — bate cineva cu pumnii în ușa de la intrare și se aude.)

LERICĂ (glasul lui): Fă, mamă-soacră, scoală-te!

TURCALEȚ: Lerică, sau...?

GIL: El.

LERICĂ (mai tare cu pumnii în ușa): Mamă-soacră, n-auzi? (Cîntă răgușit.) Am venit să-ți cînt la poartă și tu dormi, dormire-ai moartă...

GIL (rămas nemișcat, ca în clipa cînd a auzit harmonica afară): Beat mort.

TURCALEȚ (tot așa, în aceeași atitudine): Nu așa! Se zice: beat ca un porc...

LERICĂ (după alte lovituri cu pumnii în ușa): Pestrița! Fă nevastă, fă! și tu dormi, dormire-ai...

PESTRIȚA (a intrat repede, transfigurată; către cei din scenă): Lerică! Nu-i așa c-a venit Lerică? (Și cum Turcaleț și Gil o privesc fără cuvînt, repede la ușa. Maica a intrat după câteva clipe, atrasă tot de gălăgia de afară, dar destul de tirziu ca s-o mai poată opri pe Pestrița să-i deschidă lui Lerică. Pestrița, după ce i-a dat drumul lui Lerică, revine în scenă și se apropie de Maica, tot așa de transfigurată.) Mămico, a venit Lerică!

MAICA: Ce?

LERICĂ (a intrat, e cu chef — s-a oprit și a făcut un gest larg, cu mîna spre harmonistul de afară): Sst! (Harmonistul a tăcut — Lerică salută cu un deget la cozoroc, spre Maica.) Săru'-mîna, mamă-soacră! Să nu te superi, dacă...

MAICA: Ce cauți, mă bețivule?

LERICĂ (ride): Hă, hă, păi dacă mă iei cu morala, îmi pare rău de matală că te crezi deșteaptă și nu știi ce-ngroapă pisica! Na, că ți-am zis-o! (Sentimental și lacrimă.) Să știi c-o viață avem, și dacă nici p-ai n-o petrecem și n-o bem...

MAICA: Bea, stricature, pînă ți-ei pierde și mințile!

LERICĂ: Și dacă mi le pierd, ce? Mințile mele, și gata! Cine ce are cu ele? Eu rămii prost! Nu-i așa, mă Gil? Tu dacă ești deștept și cu mințile-ntregi, ce câștigi? (Cu un gest de dispreț.) Pfiu! Ai s-ajungi fabricant de turcalețe, ca ăla bătrîn. Ce mai faci, mă bunicule? Îmi pare rău că n-ai mers cu mine la un pa'ar de vin. Ce te strîmbi așa? Miroș a vin. Bine că nu miroș a gaz sau a colivă, ca alții. Nu-i așa, fă nevastă? La urma urmii, cui nu-i place, na (scuipă), să nu-mi dea restul. Nu-i așa, Gil? Aha, te strîmbi și tu? Cum s-ar zice: îmi porți simbetele! Ce, crezi că nu știu că ți-a părut rău că s-a măritat Pestrița cu mine?

PESTRIȚA: Lerică!

MAICA: Mă porcule, să nu te mai aud...

LERICĂ (ride): Hă, hăă, iar au început muierile cu morala... (Către Gil.) Ce să-i faci, mă? Așa ne-a fost soarta. Eu am luat-o p-asta, că-i frumoasă. Tu te-nsori cu alta, că-i cuminte. Altfel dă peste una și frumoasă și cuminte și cu părăluțe, și-atunci... brava om, lui, acolo: trai, nenicule, cu gologanii socrului! Bine, bine, poți să petreci, că eu nu mă supăr, mă! Numai porc să nu fii, să te dai la nevasta omului. M-ai înțeles, mă Gil? Porc să nu fi fost, c-a stat Pestrița la voi, nici nu mai știu cîte zile, și... asta-i lucru' dracului, mă, că inima nu știe carte!

MAICA: Mă, gura numai petice, iar începi? Mult o să ne mai pisezi cu aiureliile tale? Tu nu vezi că nu mai știi ce spui și pe ce lume te afli? Cine ți-o mai fi dat să bei, bea-l-ar apele de la Drăgaică...

LERICĂ (cu un gest tot așa de larg, ca și cum i-ar interzice din nou har-

monistului să cînte!): Sst! Să nu mă iei peste picior, mamă-soacră, că mă supăr, și-i rău! Milog n-am fost la masa nimănui și nici nu sînt, c-am banii mei personali! Am bani, mă, să vă cumpăr pe toți.

(Turcalet și Gil s-au privit, tresărit.)

MAICA: Bine că ai, sărăcia lumii! Fă-le de petrecanie, la cîrciumă, sau dă-i pe gîrlă, că puțin îmi pasă. Numai la ușa mea să nu te mai prind cu pantahuza, mîine sau poimîine, că te miluiesc pe spinare, cu joarda.

LERICĂ: Matală, pe mine?

MAICA: Numai la ușa mea să nu te mai prind, cu muzicuța și tîmbălău, cum ai venit acum, să mă faci de rîs în mahala.

LERICĂ (ride): Ha, ha, ha, na c-am pățit-o: s-a supărat coana-mare.

MAICA: Nu mă supăr, mă, că n-am pe cine! Abia te ții pe picioare. Te-aș scoate din balamale c-o palmă.

LERICĂ (gata de scandal): Pe mine? Să te văd!

PESTRÎȚA (speriată): Lerică!

LERICĂ: Poftim, dacă ai curaj!

TURCALEȚ: Maică, lasă-l încolo! Nu-l vezi în ce hal... (Către Lerică, cu același ton împăciuitor.) Lerică, puile, nu zic... ești tînăr, și cine ce are cu tine dacă petreci.

LERICĂ: Asta-i: cine ce are cu mine! (Lacrimogen.) Banii mei, suflul meu, Pestrița, pretenii mei buni... și gata! Altfceva n-am. Brava, moșule, că ești deștept! Stai să te pup! (Îl sărută.) Mergi cu mine la cîrciumă, să ne cîntim...

TURCALEȚ: Bine, am să merg, dar nu acum, băiatule! Ascultă-mă pe mine! Acum ar fi bine să te duci acasă să te culci.

LERICĂ (ride): Hă, hă, hă, na, că te-ai prostit și tu, moșule! (Lacrimogen.) Care casă, mă, fără Pestrița? Ce viață am dus eu, mă, fără Pestrița? La asta nu te gîndești? Sau v-a părut bine că m-a lăsat singur, să-mi cînte bufnițele urîtului în cap?

TURCALEȚ (cu gestul omului care nu mai are nici o putere și se dă laoparte): Aa... păi dacă-i vorba de una ca asta, băiatule, eu... nu m-amestec. Nici nu ți-am dat-o-n brațe, plocon, și nici nu ți-am luat-o de la ușa.

MAICA: N-ai gonit-o tu, mă nepriecopsitul? Și n-ai înțeles, mă, sărăcia lumii, în seara cînd mi-ai adus-o pe cap, că s-a isprăvit între noi, că nu mai ai ce căuta la ușa

mea? Sau așteptai să faci pe mîloaga la tine la poartă, s-o primești? Mai bine-o tăiam bucăți și-o dam la cîini, decît s-o văd umblînd cu limba scoasă după tine.

LERICĂ (cu o privire semnificativă spre Gil): Te pomenesti că ți-ai găsit alt ginere...

MAICA: Asta mă privește!

LERICĂ: Și pe mine nu? Așa crezi? (Ride.) Hă, hă, dînsa de colo, parcă mi-ar juca inima-n arșice... Atunci află, mamă-soacră, poamă acră, că iar mi s-au aprins călcîiele după fata dumitale, și... gata: am venit să-mi iau nevasta acasă!

MAICA: Ce, mă?

PESTRÎȚA (cu o bucurie în ea, care o luminează): Lerică!

MAICA (către Pestrița): Gura! (Către Lerică.) Și tu! Ai venit să-ți iei nevasta? Care nevastă? Pe care-ai făcut-o de rîs în lume și pe care-ai pus-o la țîrguială cu mine? Nu mai ai nevastă! Du-te la ntînzăturile cu care-ai petrecut pîn-acum, că noi ți-am pus cruce! Pestrița rămîne la mine, că am unde s-o culc și ce să-i dau să mînce și nici bătrînă și urîtă nu-i, să-mi fie teamă că n-o să mai găsească o haimana ca tine! Gata, te-ai șters pe bot.

LERICĂ: Nu mai spune, coană-mare! Stai că mai e și Pestrița, dacă nu te superi matală, și s-ar putea să-ți încurcăm socotelile. Nu crezi? Stai, s-o ntrebăm.

MAICA: N-o mai întreba, că stau turcește-n sufletul ei.

LERICĂ: Ce-are-a face? Matală stai turcește și eu stau, cum s-ar zice, bărbătește! Ce să-ți fac? Nu-i tot una! (Către Pestrița.) Pestrițo, găinușa neichii, am venit să te iau acasă. Mergi cu mine sau rămîi cu...

PESTRÎȚA (i se aruncă de gît, fericită, cu lacrimile în glas): Lerică! Nebunule și răule, de cînd te aștept!

LERICĂ (ride): Hă, hă, a rămas coana-mare de căruță...

MAICA: Pestrițo, bagă de seamă ce faci!

PESTRÎȚA: Nu-s nevasta lui, mă-mico?

MAICA: Bine, fetița mamii, sări-ți-ar ochisorii, poți să fii nevasta lui mult și bine, că eu te-am smuls din inimă! Numai să nu-ți pară rău, să nu plîngi și laptele pe care l-ai supt. Pacoste ți-ai luat, nu bărbat. De pacoste am vrut să te scap! Și la pa-

coste te-ntorci! Să nu te mai văd!
Și să nu te mai prind la ușa mea,
c-am murit pentru tine și sînteți
morți pentru mine. Asta-i: să vă
cînte popa la cap, că eu v-am îngro-
pat! (A ieșit, a trînit ușa în urma
ei.)

PESTRÎȚA (numai un gest vag, s-o
rețină): Mămico... (Apoi, din nou, cu
brațele prinse de gîtul lui Lerică.)
Lerică, mă, ce dor mi se făcuse de
tine!

LERICĂ: Așa??? Te furnicau drăcu-
șorii și pe tine?

5

Au trecut multe luni — aproape un an.

Atelierul unui pictor tînăr, om de gust și de talent.

Sîntem la etaj, într-o clădire modernă din centru. Prin luminatorul — aproape
tot așa de mare ca și peretele lateral în care a fost montat — se văd, în lumina
plină a soarelui, acoperișurile sau ultimele etaje ale unor clădiri tot așa de moderne.
Pe unul din acoperișuri, o reclamă luminoasă în cerc. Pe fața unei clădiri, în litere
mari, numele unui cinematograf de pe bulevard sau o firmă: reprezentanța unei
cunoscute fabrici de automobile.

Splendidă după-amiază de vară.

Atelierul are o intrare principală în fund și o ușă laterală, care duce în
celelalte încăperi ale apartamentului. Intrarea principală și ușa laterală pot fi
mascate de draperii în falduri grele — trase în lături acum. Ușile din fund, de
altfel, rămîn tot timpul deschise. Numai ușa de interior e închisă. Un practicabil,
acoperit, pentru model. Un șevalet și o pinză mare, în lucru, pe el. Sint, șevaletul
și pinza, cu spatele. Un divan în prim-plan, la peretele opus luminatorului. Covor
pe divan și pe zid, iar pe linia de sus a covorului, un raft cu suluri și cărți de
artă, albume. Pe raft, cîteva vase și bibelouri, poate o statueta sau o machetă.
Covoare, șaluri, cîteva arme vechi, o masă joasă și încrustată, tablouri și sculpturi
de valoare. Nu multe, nu aglomerare. Numai ce găsim esențial, indispensabil
locului și atmosferei. Destulă neorînduială, dar nu mai puțin vie, simpatică, în
care bunul-gust rămîne prezent. Nici un element romantic și mai ales chitară. Un
patefon și o discotecă pe un dispozitiv special.

Telefon, firește.

Gil stă pe practicabil și spală cîteva pensule. Corect îmbrăcat. Nu poartă
halatul caracteristic atelierului. Pantofi și pantaloni albi. O cămașă cu gulerul
răsfrînt, în culori care aduc aminte de fularul pe care-l purta în primele tablouri,
la el în mahala. Părul, tot așa, în neorînduială. Are, însă, altă prospețime în figură
și altă vioiciune în priviri.

Francisc, tipul clasic al servitorului de casă mare, țeapăn și convins de
înalta lui misiune, pune rînduială pe divan. Pernelle, mai ales, îl preocupă. Pune
o grijă deosebită și ar voi să pună tot bunul-gust de care e capabil, în aranja-
mentul lor, dar pare că nu-i tocmai sigur pe ce face. Aruncă, din cînd în cînd,
priviri furiș spre Gil, ca și cum i-ar aștepta aprobarea.

Gil însă nu-i acordă nici o importanță. Spală pensule și fluieră. Firește, un
cîntec care nu-i de la el din mahala. Să nu uităm c-a avut și are la îndemină o
discotecă plină de plăci cu ultimele noutăți muzicale, lansate prin localurile de
noapte din metropolele apusene.

FRANCISC (după ce s-a convins că
totul e în regulă pe divan — nu mai
înainte de a face, cu două degete și
de departe, o cută ce i se pare ar-
tistică, în adevăr, pe una din perne):
Acum cred că... (O privire la fel spre
Gil și-i așteaptă aprobarea.) Sint si-
gur că are să vă placă.

GIL (numai pensulele îl preocupă):
Ai spus ceva, Francisc?

FRANCISC: Divanul. (Încîntat de ope-
ra lui.) Cred că... ultima perfecțiune.

GIL (a privit, un moment, la divan;
șterge pensulele, atent): Prost.

FRANCISC (ochii mari): Cum?

GIL: Foarte prost! Ți-am spus să nu
mai înșiri pernele pe lîngă perete,
ca pe soldați. Mă mir că n-ai ales
una mai mare, s-o faci căprar și să-i
pui o nuia alături. Nici prăvăliașii
de la noi din mahala nu-și mai ex-
pun mărfurile așa, în vitrine. (A ter-
minat cu pensulele, le pune la locul
lor.)

FRANCISC: Așa le-am pus întotdeau-
na. E un aranjament clasic. Îmi per-
mit să vă informez că am fost ini-
țiat în arta interiorului de prima

mea stăpînă. O principesă de pur-singe. Un temperament de general. „Francisc“ mi-a poruncit principesa — „doresc ca în clipa cînd trec prin oricare din încăperile palatului să văd și mobilierul și draperiile și pernele și bibelourile încremenite, ca și cum ar sta drepti. Vreau să mă simtă că sînt stăpînă“.

GIL (*repede, în picioare și încremenește într-o atitudine cazonă — soaptă după o clipă*): Nu mișca, Francisc! Trece principesa cu temperament de general... (*Se înclină adînc, ar vrea să ridă, dar i se pare că citește pe figura lui Francisc o urmă de tristețe și rămîne numai suris, dacă nu trist, destul de înțelegător.*) Trist, Francisc? Fii serios, omule! Pentru o glumă? La urma urmii, trece și asta — așa cum au trecut și principesele dumitale cu cravașe, și generațiile de robi, pe care-i aud uneori suspinînd în mine. Cum poți să te ncrunți, Francisc, tu care mai porți livreaua stăpînilor de ieri, din moment ce eu, care am moștenit usturimile loviturilor de cravașe, am putere să surîd? Mai bine să uităm ce-a fost și să ne întoarcem la... pernele de pe divan. Ia-le în brațe.

FRANCISC (*surprins*): Pernele?

GIL: Exact.

FRANCISC (*se supune, cu o figură prelungă — a luat cîteva perne pe braț și privește spre Gil, care-i face semn să ia mai multe —, se supune din nou, dar nu le mai poate ține bine*): Pe toate?

GIL: Sînt prea multe, nu-i așa? Bine că te-ai convins.

FRANCISC (*face o adevărată echilibristică, ca să nu scape pernele pe jos*): Dacă-mi permiteți: sînt prea multe pentru mine, pentru că... (*A scăpat o pernă, încearcă s-o ridice, dar renunță, deoarece amenință și altele să cadă, cu fiecare aplecare.*)

GIL: Să nu crezi că divanul nu are un „pentru că“ al lui. Lasă perna jos. (*A mai căzut una, încă una.*) Lasă-le acolo. Dacă au căzut, erau de prisos. Așa. Pe celelalte... închide ochii și aruncă-le, una cîte una, pe divan.

FRANCISC (*nu știe dacă-i glumă, ori își bate joc de el cu tot dinadinsul*): ...să le arunc, așa, fără să văd unde și cum?

GIL: Fii fără grijă. Vede perna și fără tine. Te miri, Francisc? Nu mai fi așa de ceremonios. Dezumflă-te! Aruncă jerpelitura aia colorată de cioclu, de pe tine, și-ai să

te simți alt om. Ai îmbătrînit în casa asta, Francisc, și n-ai pătruns nici unul din adevărurile pe care un plebeu, o haimana ca mine, le-a înțeleș numai după un an de citanie și muncă alături de un Paul Ionescu, fără blazon, dar artist. Mare pericol să fii nobil, Francisc, dacă n-au ajuns încă, pînă la tine, zvonurile de viață nouă. Se vede că-i o boală care lasă urme adînci.

FRANCISC: Am rămas credincios profesiei mele, care cere prestanță, disciplină și *usage du monde*...

GIL (*clocot; s-a stăpînit*): Na, că era să-i trîntesc una, ca pe maidan, farafasticului ăsta de *usage du monde*, să mă ție minte. (*Pași — s-a întors spre Francisc și aproape strigat.*) Su-flet, Francisc! Asta cere! Fără su-flet, înghițim o prăjină, ne lipsim de convenționalele favorite și... (*Îl privește, suris ascuns.*) Francisc, cînd stai cu pernele în brațe, ai o ținută mult mai marțială. Cum nu mai încape îndoială că asta îți face plăcere, să revenim la perna care vede și știe să cadă frumos pe divan. (*Pași, cu ton și gesturi de catedră.*) Estetica ultramodernistă, Francisc, a descoperit că obiectele au o sensibilitate a lor, un fel de *usage du monde* special, ca să-și determine singure locul în spațiu. Ca să înțelegi mai bine cum s-a ajuns la această descoperire sortită să revoluționeze în special pictura și sculptura contemporană, am să-mi iau permisiunea să-ți recomand articolul „Conceptul artistic în plastica modernă“, apărut în revista „Arta“, sub semnătura unui erudit profesor și estetician de la noi — revistă pe care vei binevoi s-o găsești dincolo, pe noptiera conașului dumitale. (*Francisc așteaptă cu pernele în brațe, într-o atitudine destul de comică și dornic să scape cît mai curînd de ele.*) Gil îl privește cu coada ochiului, suride, pare că are de gînd să-i țină o adevărată conferință.) N-ai citit încă articolul? Mă mir. Noi, colaboratorii direcți ai unui artist apreciat, sîntem datorți să ne informăm, ca să corespundem gravității pe care ne-o impune rolul nostru de importante personaje domestice. Să revenim la articol. Autorul face un istoric al artelor plastice — și am să ți-l fac, la rîndu-mi, acum, ca să fii în perfectă cunoștință de cauză — convins că numai așa... (*Francisc, care dă de mult semne de enervare, strănută.*) S-a întîmplat ceva?

FRANCISC: Nu, nimic. Un fulg, probabil...

GIL: Te-a gădilat la nas? Ce să-i faci? Se-ntîmplă... *(Pași, continuă cu același ton.)* Continuăm. Te rog să nu mă mai întrerupi. Autorul face un istoric al artelor plastice, convins că numai așa...

FRANCISC *(e mai puțin scrobît ca înainte, are un accent mai puțin prețios)*: Îmi permit să vă rog...

GIL: Ți-am spus să nu mă întrerupi!

FRANCISC: Voiam numai să întreb dacă...

GIL *(sună telefonul — către Francisc)*: Permiteți, nu? Mersi, Francisc. *(Trece la telefon.)* Alo! Da, eu. Sărut mîna. Se poate să nu-ți recunosc glasul? Placa? Am primit-o. Foarte frumoasă: și romanța și ballalaicile. Le-am pus la patefon imediat. Adineauri, cînd a sunat telefonul, Francisc tocmai le fredona. Da, scumpă Mona Lisa. Le fredona Francisc. El e lîngă mine, acum, și te roagă să crezi că romanța l-a încîntat așa de mult, încît se simte foarte, foarte bine. Cum? Francisc, insensibil și antimuzical? *(Lui Francisc, după ce a astupat pîlnia receptorului cu palma.)* Auzi, Francisc, ce calamnie! *(Reia receptorul.)* Alo! Francisc te asigură că nu mai e ceremonios și grav ca înainte. Oricum, facem exerciții speciale de dezumflare și sper să-i găsesc sufletul, în cele din urmă, răsucit prin fireturi. Fii fără grijă, că timp avem. Sîntem în vacanță, patronul e la băi... Nimic, numai telegrama de ieri. Ne anunță că a sosit bine, că-i sănătos. Adresa lui? Știi bine că mi-a interzis s-o dau cuiva și mai ales... Nu, cu atît mai mult unui model drăgălaș ca tine. Vacanță ideală: departe de toate preocupările din cursul anului. Da, asta cu plăcere. Sînt acasă, firește. Te aștept. Da. Scuză-mă, te rog. Nu ți-am mulțumit, pentru că nu știam dacă ai trimis placa pentru maestrul Paul sau... Nu se spune pentru cine? Atunci este a celui care a ascultat-o întîi. Se aprobă? Bun. Mulțumesc, scumpă Mona Lisa și... *(Lui Francisc i-a amorțit brațul stîng, pe care ține pernele, puse una peste alta, și mișcă mîna, cu o grimasă de durere; a mai căzut o pernă, amenință și altele să cadă și el face o adevărată echilibristică să le păstreze pe braț.)* Da, sigur, te aștept. Acum te las. Francisc îmi face semn că putem continua convorbirea, dar nu vreau să profit de proverbiala

lui gentilețe. La revedere! *(A închis telefonul, se ridică.)* Mă scuzi, Francisc! Cam lungă convorbire, dar — uneii femeii, mai ales — nu-i poți trînti receptorul în nas. N-ar fi... *usage du monde!* *(Pași, reia tonul de catedră.)* Și-acum să revenim la estetica ultramodernistă și la articolul...

FRANCISC: Voiam să vă rog...

GIL: Anume?

FRANCISC: Sînt convins că-i foarte interesant articolul de care voîți să-mi vorbiți, dar... nu s-ar putea să isprăvim, mai întîi, cu pernele?

GIL *(ca și cum n-ar fi observat pînă acum)*: Pernele? Cum se poate? Ai stat cu ele în brațe, pînă acum? Nici n-am observat. Nu ți-am spus, adineauri, să închizi ochii și să le arunci, una cîte una, pe divan?

FRANCISC: Exact. Nu știam, însă, dacă — aruncîndu-le așa, fără să văd unde și cum...

GIL: Nu știi? Te pomenești că nici acum nu știi! Nu-i nimic. Ai să înveți! Să vorbim, mai departe, despre...

FRANCISC *(repede)*: Știi! Oricum, am să încerc... *(A închis ochii, aruncă pernele una cîte una — cele mai multe cad pe divan, una sau două lîngă divan —, a deschis ochi, privește.)* Acum e bine?

GIL: Foarte bine! Nu-i așa că divanul e mai îmbietor acum, mai prietenos, că pernele sînt mai moi, mai vii parcă? Adineauri, țepene cum le înșiraseși pe lîngă zid, nimeni nu s-ar fi apropiat de ele, așa cum nu s-a apropiat nimeni, secole întregi, de bunurile și de inima stăpînilor de ieri. Ei nu puneau suflet în nimic și pentru nimeni. Noi, cei de azi, încercăm să împrumutăm și lucrurilor ceva din sufletul nostru. Pe vremuri, intrai într-un salon ca într-un muzeu. Te lua cu frig. Acum intri ca într-un cuib în care simți că palpită o inimă. Francisc, du livreaua stăpînilor de ieri, că nu mai avem ce face cu ea, și cere-le sufletul înapoi.

FRANCISC *(cu un tremur ușor în glas)*: Nu știu ce să vă răspund.

GIL: Vreau să fii un om, Francisc, nu strigoiul unei lumi care n-a avut altă moștenire să ne lase decît li-vrele și ifose.

FRANCISC *(se înclină)*: Sînteți foarte bun cu mine. *(Sună telefonul, nu-l aude nici Francisc, nici Gil.)* N-am pătruns încă înțelesul cuvintelor pe care... dar simt că sînteți foarte bun

- cu mine. (Sună telefonul, nimeni nu-l aude.)
- GIL (îl privește drept pe Francisc, vrea să-i spună ceva și-i tremură buzele. Se întoarce, repede, ca și cum ar voi să-și ascundă ochii, și pași spre luminator — s-a oprit cu spatele la Francisc și se uită afară — sună telefonul): Altă dată, Francisc, o să vorbim de casa în care te-ai născut, de părinții și de rudele pe care le-ai oropsit, de numele tău adevărat, pe care l-ai uitat...
- FRANCISC (a rămas cu ochii în gol, șoptă aproape): Mult, foarte mult de atunci... (Sună telefonul — a tresărit; lingă telefon, receptorul.) Alo! Da. Vă salut. Acasă. Un moment, vă rog... (Către Gil.) Domnul inginer Priboi.
- GIL (pași spre telefon — sună afară, e o mină sfioasă care sună): Mi se pare c-a sunat, Francisc. (A luat receptorul.) Alo!
- FRANCISC (spre ieșire, s-a oprit): Sinteți acasă?
- GIL: Da. Pentru oricine. (Francisc a ieșit.) Alo! Salut! Bine, mulțumesc. Da, toate în regulă. Numai o telegramă. Sănătos, salutări. Asta-i tot. Da? Mi-ar face o bucurie nespusă. Vă aștept. O escapadă la noapte? Vai de mine! Da, da, aveți dreptate. Mai am multe de văzut și de învățat de la viață. Am și eu o veste bună să vă dau: o placă nouă. Sigur, o cîntăm. Da, vă aștept. Salut! (Închide telefonul, trece, a văzut pernele căzute jos de pe brațul lui Francisc, le ridică, aruncă una lângă divan — caută, cu ochii, nu mai are unde să le pună pe celelalte și iese cu ele. Afară, murmur de glasuri.)
- FRANCISC (intră se înclină): Pofțiți, vă rog!
- (Intră Bibilica, urmată de Sorcovăț, Suflețel și Turcaleț. Fata poartă o rochie simplă, ieftină. Numai pălăria și poșeta sînt de împrumut. Ține în mînă, toată înfășurată în jurnal, o floare cu tulpină lungă: parcă ar fi un lujer de crin. Nu-i mare deosebire între îmbrăcămintea lor de pe maidan și felul cum sînt îmbrăcați acum Sorcovăț și Suflețel. Sînt încălțați însă. Au freză. Cămașa încheiată la gît. Fularul, însă, tot colorat și tot așa aruncat, cu o parte, peste umăr. Turcaleț s-a gătit, în adevăr, cu haina de lustrin, cu cravată și guler tare. E grav, ceremonios. Ține în mînă o colivie cu un canar. Toți au intrat cu sfială, s-au oprit lingă ușă, în fund, grup, și privesc prin încă-
- pere cu ochii mari, poate mirați, poate încințați — oricum destul de impresionați. Vorbesc în șoptă cu Francisc.)
- BIBILICA: Cum, adică? Aici stă el, în toată casa asta?
- FRANCISC: Aici e atelierul. Dincolo sufrageria, salonașul, dormitorul...
- BIBILICA: Nu mai spune!
- SUFLEȚEL: Ia ascultă, mă, frăție: el singur stăpîn, în toate?
- FRANCISC: Acum, în vacanță, mai ales...
- SORCOVĂȚ: Brava! Mai ceva ca boierii...
- SUFLEȚEL: Și-acum... trecem și prin alte odăi, ca să-l găsim?
- FRANCISC: Așteptați un moment, ca să-l anunț. (Pași spre ușa de interior.)
- TURCALEȚ: Dacă nu te superi matală. Numai un cuvîntel. Ce face? E sănătos? Mulțumit? Și încă ceva: n-a întrebat, n-a pomenit niciodată de noi?
- FRANCISC: Nu, nu-mi aduc aminte.
- TURCALEȚ (trist): Așa? Bine, atît am vrut să... (Francisc iese.) Ai auzit, Sorcovăț? Niciodată n-a pomenit...
- SORCOVĂȚ: Să vezi că n-o să ne mai cunoască.
- SUFLEȚEL: Fugi, că ești prost! Cum o să vorbească el, cu paiața asta de vicleim, despre noi? Da' sînt sigur că-n inima lui...
- SORCOVĂȚ: Crezi?
- TURCALEȚ (își face curaj): Vezi bine că, în inima lui... (Lui Sorcovăț.) Nu mai fi pacoste, mă! Iar începi cu presimțirile? Dacă nici eu nu-i cunosc sufletele, atunci...
- BIBILICA: La urma urmii, dacă face pe scîrba...
- TURCALEȚ: Ia taci, gură de mahala. Mai bine... (Caută cu ochii.) Ia să vedem, unde să ascundem noi colivia? Să-i facem, cum s-ar zice, o surpriză.
- BIBILICA (caută, de asemenea): Și colivia și floarea. Stai să vedem unde ar fi mai...?
- (Caută toți un loc potrivit prin încăperea. Gil a intrat repede, s-a oprit, e vădit înduioșat, ceilalți, cum căutau o ascunzătoare, s-au întors, l-au văzut, sînt și ei, un moment, tot așa de muți — fac impresia, Gil și cei patru, că nu știu cum să înceapă, că nu găsesc cuvîntul.)
- SORCOVĂȚ (șoptă): Nu v-am spus eu, mă, că nu ne mai cunoaște?
- GIL (un pas spre bătrîn, încă unul, cu brațele deschise): Turcaleț, bunicule!

TURCALEȚ (*strigăt, în culmea fericirii*): M-a cunoscut, mă! Tot mai cunoaște. (*Îmbrățișare, luptă cu lacrimile.*) Pușor, dragule! Lasă-mă să te ții așa, să te simt pe inimă... (*Ride, cu ochii umezi.*) Nu-i așa că și pe ei îi știi? Bibilica, Sorcovăț...
GIL (*trece*): Cum să nu-i știu? Domnișoara Bibilica. Te-ai făcut frumoasă! (*I-a prins capul în palme, o privește.*) Frumusețe sălbatică și... Pălăria, destul de frumoasă, dar o să cumpărăm noi alta. (*I-o scoate de pe cap, o privește.*)

BIBILICA: Nici nu știi cât m-am rugat de Pestrița (*Gil — tresărire, o privește un moment, cu bucuria risipită pe figură*) până mi-a împrumutat-o.

GIL (*și-a revenit, vesel din nou — către Sorcovăț și Suflețel, cu mâinile întinse*): Și voi? Tot nedespărțiți, tot stăpîni pe maidan și pe cîntece?

SUFLEȚEL: Parcă avem altceva mai bun, mai frumos?

SORCOVĂȚ: Sigur, cu tine-i altceva. Uîți, te scuturi ca de ciumă de ce-a fost, cînd ai un palat ca ăsta.

BIBILICA: Mă, limbă cu sfîrș, iar începi? (*Îl dă pe Sorcovăț la o parte, trece lângă Gil.*) Stai, soro, să te vedem și noi! (*Îl măsoră cu privirea, îl prinde de umăr și-l întoarce — Gil se lasă, manechin, în mâinile ei.*) Mamă, ce cămașă cu bibiluri și ce... Tare te-ai făcut frumos, scîrbosule. Să-i sară ochii mă-sii dacă nu m-aș amureza de tine...

TURCALEȚ: Vorba ei, pușor: te-ai făcut mai frumos, mai mare, mai... altfel. Da' simt că tot bun, că tot pușor de altădată ai rămas. (*I-a luat mîna.*) Un an, dacă nu mai mult. Nu mai speram să te văd. (*Îl mîngîie.*) Nu-i așa că nu te superi dacă... Obrăzorul tău și... mîna aspră, inimioară de cocă și praf de la traforaș.

GIL: Tot mai lucrezi? (*Către Sorcovăț și Suflețel.*) Dar voi? De ce nu luați loc?

TURCALEȚ (*către ceilalți, care primesc invitația lui Gil cu satisfacție, obosiți cum sînt de drum*): Stai, armata lui Papuc, că ai timp și de taifas și de lăfăială. Pînă una alta... (*Îi face un semn Bibilicăi.*)

BIBILICA (*a înțeles*): Na, că uitasem... (*Floarea pe care a adus-o.*) Mă, noi sîntem săraci. Bani să-ți cumpărăm ceva mai frumos, canci. Ți-am adus singura floare... (*Scoate floarea din jurnal și i-o oferă lui Gil — e o*

tulpină de mărăcină cu floare violetă în vîrf.)

GIL (*surprins, plăcut surprins*): Domnișoară, nu mă așteptam... (*Ia mărăcinul.*) Toate mulțumirile mele. (*Privește tulpina, floarea violetă.*) Nici n-ai fi găsit o floare mai frumoasă, mai scumpă pentru mine...

TURCALEȚ (*în acest timp, a luat colivia, e lângă Gil*): Și un tzi-tzi-liur-tzin, ca să-ți aducă aminte de moi, pușor. Colivia a fost lucrată de mine. Ți-aduci aminte? Tu ai făcut modelul. Pasărea a fost prinsă de Sorcovăț. Colivia a fost adusă, pînă la poartă, de Suflețel. Așa că toți am făcut ceva, că toți ți-o dăruim...

GIL (*a luat colivia*): Bunicule, nu știu cum să vă mulțumesc tuturor. Nimeni, nici cel mai mare bogătaş din lume, nu ar fi găsit un cadou mai frumos, mai apropiat de inima mea. Mi-ați adus, prieteni, tot maidanul, cu suflețul și cîntecele lui.

TURCALEȚ (*către Sorcovăț*): Vezi, mă tîrtăcută goală, că-i place? (*Către Gil.*) Fugi, mă — zice ăsta, Sorcovăț, cînd ne plănuiam ce să-ți aducem —, fugi d-acolo, că Gil e mare mahăr acum, nu se uită el la un mărăcină și la o păsărică. (*Lui Sorcovăț, arătîndu-l pe Gil.*) Na, poftim, că nu le mai lasă din mîna, parc-ar fi odoare, nu altceva.

GIL (*a tresărit — pași spre sonerie, îi sînt ocupate mâinile cu mărăcinul și colivia*): Suflețel, dacă ești bun, sună dumneata.

BIBILICA (*repede, îl oprește pe Suflețel*): Stai că sun eu. Unde-i Țumburușul?

GIL: Acolo, la ușă (*ușile din fund*), sau dincolo, pe mescioară. (*Bibilica sună, cu un gest, și ia atitudine de cucoană rapid improvizată.*) Mulțumesc, domnișoară...

BIBILICA (*face impresia că tocmai acum observă lucrul acesta*): Ia ascultă, mă domnule, ce tot mă iei cu „domnișoară” și cu...

GIL (*surprins — un moment intenția să răspundă*): Să nu te superi, dar... (*A intrat Francisc. Gil trece repede peste stîngăcia lui de moment.*) Mai avem un prieten, Francisc (*ridică colivia*), tzi-tzi-liur-tzin! (*Dă colivia lui Francisc.*) La mine în dormitor. Pune-l unde-i lumină mai multă. Și încă ceva, Francisc (*i-o arată*), o floare spre care scumpele tale priviri nu s-au aplecat niciodată. Pune-o-n cel mai frumos vas, ca să-i răzbu-năm umilînțele. (*Francisc iese — Gil,*

- către ceilalți.) Și-acum... Nu-i așa, bunicule ? Acum putem să luăm loc.
- TURCALEȚ :** Te cred ! (*Gil îi oferă un fotoliu.*) Mai ales că... Ce să spui ? Pe maidan și pe străzi, venind spre tine, a fost cum a fost, c-am mers ușurel-ușurel, da' scările din palatul tău mi-au tăiat picioarele. Când am ajuns la ușă, gîfiam și parcă se da casa cu mine în călușei.
- GIL :** De ce nu v-ați urcat cu ascensorul ?
- TURCALEȚ :** Ce-o mai fi și asta ?
- BIBILICA :** Coșciug-u-ăla pe care-l trage și-l lasă nu știu cine din pod ? Să-l scape adormiții, ori să se rupă sforicica de sîrmă ? Așa-i că te faci tocană pînă jos ? Nu, nenicule, mai bine urc pînă la cer în patru labe, ca Duluș. (*Gil ride.*)
- TURCALEȚ :** S-a făcut ! Urc și eu după tine. Numai că... ar fi bine să vorbim mai încet, că ne-aude galo-natu' ăla de-adieneauri și ride de noi.
- SORCOVĂȚ :** Tocmai ! Nu vedeți că și Gil se uită la voi ca la urs ? Ce să-i faci ? Tu te-ai subțiat, noi am rămas tot proști. Mă mir că ne-ai primit.
- TURCALEȚ :** Cine ? Gil ? Să ne fi lăsat la ușă ?
- BIBILICA :** Asta le-ar fi pus capac la toate ! Nici nu știi de cînd te căutăm, de cînd stăm la pîndă pe la ușile cafenelelor și pe străzi. Noroc că te-a văzut Suflețel, într-o seară, intrînd aici.
- TURCALEȚ :** Că bine zici ! Un an de zile, puîșor ! Să nu te-nduri tu să ne dai un semn de viață ? Cel puțin așa : mai de silă, mai de milă... o carte poștală. Cîteva cuvinte : mă, așa și pe dincolo de sărăcii, mă aflu bine mersi... (*Către ceilalți.*) Nu ?
- BIBILICA :** Sigur !
- SUFLEȚEL :** Stați că nu-i așa ! La urma urmii, ce sîntem noi, să-l judecăm ?
- SORCOVĂȚ :** Sigur : niște pîrliți ca noi...
- SUFLEȚEL :** Ni se făcuse dor de el, am venit, l-am văzut și... așa : n-are nici un rost să răscolim...
- BIBILICA :** Asta s-o crezi tu. Să zică mersi, mai bine, că nu-i înfig mîna-n ciuf. Vorba ta, bunicule : niște preteni ca noi, și să nu se îndure, un an de zile... Las-o dracului, mă Gil, că asta nu se face.
- GIL (s-a întunecat, de cînd au început ceilalți să-l învinuiască de tăcere, și a privit în jos, răspunde mai mult în șoaptă) :** Vorba lui — a lui Suflețel — ar fi fost mai bine să nu răscolim niște amintiri... Voi uitați că m-a prins Pestrița furînd banii bunicului, că am fost palmuit și dat afară ?...
- BIBILICA (rîde tare) :** Ha, ha, dacă-ncepi cu gogoși de tufă !...
- TURCALEȚ :** Cum era să cred eu, mă, inimioară, una ca asta ?
- GIL :** De ce să nu crezi dacă așa a fost ? (*Ca o precizare.*) M-a prins Pestrița furînd...
- BIBILICA :** Mai bine spune c-ai prins-o tu...
- GIL (tresărit) :** Nu-i adevărat !
- BIBILICA :** Cum nu-i adevărat, mă, dacă a recunoscut ea singură ?
- TURCALEȚ :** Nu atunci. Peste cîteva săptămîni. Se vede că isprava asta o ricîia pe inimă. Eram numai noi, acasă, într-o noapte, și nu știu ce i-o fi venit, că-ncepe să plîngă : „Bunicule, suspină ea, pe unde-o fi Gil acum ?” Mie-mi sfîrșie sufletul și-o iau repede, ca la procuror. Gata, s-a făcut miel și a spus tot. A vrut să-i ducă banii lui Lerică. Să vezi necaz pe bătrînă, cînd a aflat. „Să te spînzuri cu banii de gît” — tipă Maica la mine și pe urmă te bocește pe tine : „Sărăcuțu”, i-am dat două palme de i-au scăpărat ochisorii...”
- GIL (chinuit) :** Lăsați, nu mai are nici un rost, acum... (*Se ridică, pași.*)
- SUFLEȚEL (mai mult pentru ceilalți) :** Nu v-am spus eu ? Am intrat cu copitele-n sufletul lui.
- BIBILICA (nestăpînită, nu mai puțin sinceră) :** Ce copită, mă ? Tu nu vezi că ăsta a fugit de noi fin-că era sigur că-l credem hoț ? Nu-i mai bine că l-am lămurit ? Păi atunci ? Ce sîntem noi ? Fasonați și spilcuiți de salon, ori oameni de pe maidan care-ți scapără ochii cu adevărul ?
- TURCALEȚ :** Brava, puică moțată. (*Către Gil.*) Să nu te superi, puîșor, dacă...
- GIL (care rămăsese în picioare, cu fața în palme, într-o atitudine tot așa de chinuită, se întoarce spre ei, cu un gest frînt, mascat de stăpînire, și cu un suris) :** Cum o să mă supăr ? Fata asta — Bibilica — e o comoară. Are dreptate : cui îi scapără ochii în fața adevărului, să se spînzure. La ce-a spus ea mă gîndeam, adineauri, și la ceva mult mai simplu. Scuzați-mă c-am uitat. (*Sună.*) Veniți de departe, pe căldura asta — ca să nu mai vorbim de scările celor șase etaje. Sînteți însetați, flămînzi...
- BIBILICA :** Mamă — și încă ce sete și ce foame...
- SORCOVĂȚ (în ascuns, un ghiont) :** Ce, ești nebună ?

TURCALEȚ (haz): Tot mîncău, cum o știi, pușor. Să nu crezi că nu i-am cumpărat un covrig, pe drum...

GIL (cătrefrancisc, care a intrat): Francisc, noi am uitat că avem mosa-firi. Fii bun, te rog, și...

BIBILICA: Mie să-mi aduci o înghe-țată. Stai! Una dublă, la pahar, cu spumă multă în vîrf.

GIL: Cu frișcă, Francisc.

TURCALEȚ: Parcă spuneai că ți-e foame.

BIBILICA: Și dacă? Am și eu un gust, și gata. Știi cum? Am văzut undeva, o cucoană, pe bulevard. O săptămîină d-atunci, și cald, iar eu cu gura arsă de sete, că umblasem toată ziua prin oraș. Mă uitam la cucoană, ca un milog, că ceruse o înghețată, și cînd ducea lingurița la gură, mă lua cu leșin pe la lingurică, de poftă. Așa că: las-o dracului de foame, bu-nicule. Face el Gil cînte cu o înghe-țată acum și faci matale cînte cu alt covrig pe drum...

GIL: Ai înțeles, Francisc? O înghețată specială, dublă, triplă...

BIBILICA (cătrefrancisc): La pahar și cu linguriță, domnule... ăsta! (Că-tre Gil.) Linguriță, mai ales! (Explică greu.) Știi, dacă nu-i cu linguriță, n-o să mi se pară bună ca înghețata cu-coanei de pe bulevard...

GIL: Ai înțeles, Francisc? Și voi? (Cătrefușleț și Sorcovăț.)

SORCOVĂȚ: Noi... (Ridică din umeri.)

SUFLEȚEL: Noi... dacă nu se supără dînsu' (arată spre Francisc), numai o cană cu apă rece.

GIL: Ca în Depărățeanu, Francisc: băutura mea de vară... Matale, bu-nicule?

TURCALEȚ: Păi (se scarpină în cap, parcă nu-i vine să spună), să nu crezi că n-am dat și eu în mîntea copiilor. E tot așa ca la Bibilica: un gust cu cîntec. Mi-ai spus tu, în ultima noapte, c-ai fost la cafenea cu pretenul tău ingineru' și cu pre-tenu' tău pictoru' și c-ați luat... cum s-ar zice: un campuținer. (Parcă și-ar spune ultima dorință.) Campuținer vreau, mă, suflețel, că d-atunci nu-mai la el mă gîndesc.

GIL (cătrefrancisc): S-a înțeles, Fran-cisc? (Francisc se înclină, vrea să iasă.) Și încă ceva, Francisc. Dacă vezi o fată săracă, obosită, uitîndu-se cu jînd la bunătățile din vitrina co-

fetăriei, plătește-i o înghețată dublă, cu linguriță și frișcă, și spune-i că-i face cînte Bibilica...

(Francisc a ieșit.)

TURCALEȚ (înduișat): Uite, la asta nu m-așteptam.

BIBILICA (la el): Stai să te pup, scir-bosule, că tare ești dulce. (Haos, se adună din nou în jurul mesei.)

GIL (îi bate pe umăr ori le atinge mîna, le poartă degetele prin păr): Ce bine-mi pare că vă am lingă mine. Parcă am făcut un drum lung, ca să mă întorc lingă ai mei, după un an de robie și muncă aspră.

BIBILICA: Ce, mă? Tu și robie?

SUFLEȚEL: Ce să spui: dulce robie, în colivia asta de aur...

SORCOVĂȚ: Ce să mai vorbim, de... muncă aspră.

SUFLEȚEL: Dacă tu te plîngi, noi ce să facem, atunci? Să ne punem cenușă-n cap.

BIBILICA: Nu mai face mofuri, conte, că te lasă bafta și iar ajungi pe maidan...

TURCALEȚ: Mă, că proști mai sîn-teți! Nu știți vorba cîntecului? (Cîntă cum poate.) Decît regină și-n colivie, mai bine liber...

GIL (suris): Cum văd eu, mă credeți un fericit al pămîntului, un fel de pacoste îmbuibată și leneșă, cocoțată pe un munte crescut din tot aurul și tot belsugul lumii... Trului nu v-a spus încă nimic? Mă mir. Aflați, atunci, că eu am cîștigat milioanele pe care le visa el...

BIBILICA: Bine, asta...

SUFLEȚEL: N-a zis nimeni că...

SORCOVĂȚ: Oricum, n-o să mă faci să cred că nu-i nici o deosebire între ce-a fost și...

GIL: Asta nu, firește. Dimpotrivă, vă asigur că-i o mare deosebire. Aici am învățat să muncesc, să văd, să înțeleg, să simt, să încep să-mi aflui un rost în lume. Acolo, lingă voi, mă bănuiam învățatul pămîntului, pentru că izbutisem să fac o galenă, pentru că învățasem să colorez o naștere, să fac un model de colivie ori de castel pentru traforaj.

. . . . .

Iași, ianuarie 1938

București, august 1938

București, 1939